

**UCHWAŁA NR XIII/107/04
RADY MIEJSKIEJ W DROHICZYNIE**

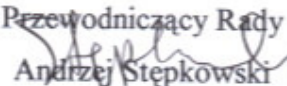
z dnia 6 lipca 2004r.

w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Drohiczyn na lata 2004 – 2010.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004r. Nr 102, poz. 1055) uchwala się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drohiczyn na lata 2004 – 2010 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Andrzej Stepkowski

URZĄD MIEJSKI W DROHICZYNIE

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY DROHICZYN

na lata 2004 - 2010

DROHICZYN CZERWIEC
2004 r.

Spis treści

WPROWADZENIE	3
I STAN ISTNIEJĄCY.....	5
1. Rys historyczny.....	5
2. Ogólna charakterystyka gminy Drohiczyn.....	7
a) Położenie geograficzne.....	7
b) Lokalizacja administracyjna i komunikacja.....	7
c) Środowisko przyrodnicze.....	8
3. Potencjał demograficzny i rynek pracy.....	14
a) Demografia.....	14
b) Rynek pracy.....	16
4. Zasoby mieszkaniowe.....	18
5. Infrastruktura społeczna.....	20
a) Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....	20
b) Edukacja i wychowanie.....	20
c) Kultura, sport i wypoczynek.....	23
d) Obiekty kultu religijnego i ochrony konserwatorskiej.....	23
6. Infrastruktura techniczna.....	24
a) Drogi.....	24
b) Wodociągi i kanalizacja.....	27
c) Gospodarka odpadami.....	28
d) Pozostała infrastruktura.....	28
7. Rolnictwo.....	29
a) Grunty i zasiewy.....	29
b) Gospodarstwa rolne.....	30
c) Poziom produkcji rolnej.....	32
8. Sieć handlowo-usługowa i baza turystyczna.....	33
a) Sieć handlowo-usługowa.....	33
b) Baza turystyczna.....	34
c) Pozostała działalność gospodarcza.....	34
9. Identyfikacja podstawowych problemów.....	35
a) Problemy przyrodnicze i ekologiczne.....	35
b) Problemy środowiska kulturowego i zabytkowego.....	36
c) Problemy związane z infrastrukturą techniczną.....	36
10. Finanse gminy.....	36
II ANALIZY I PLANOWANIE.....	38
11. Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.....	38
12. Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z innymi dokumentami skali krajowej, wojewódzkiej i Strategią Zrównoważonego Rozwoju miasta i gminy Drohiczyn.....	41
a) Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z dokumentami planistycznymi ponadgminnymi.....	41
b) Powiązanie ze Strategią Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Drohiczyn.....	44

13.	<i>Zasady realizacji celów.....</i>	49
14.	ZADANIA REALIZACYJNE	49
15.	Wykaz zadań przewidzianych do realizacji.....	54
16.	Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego.....	57
17.	System wdrażania i monitorowania Planu	60
18.	Finansowanie	62
19.	Zarządzanie.....	62
20.	Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Gminy	62
21.	Monitoring wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego	63
22.	Sposoby oceny i komunikacji społecznej.....	64
23.	ZAŁĄCZNIKI	67

WPROWADZENIE

W ostatnich latach coraz częściej samorządy lokalne dostrzegają potrzebę planowania i kreowania funkcjonowania gminy w wymiarze strategicznym, wykraczającym swoim zakresem poza okres roku budżetowego, o kilku, a nawet kilkunastoletnim horyzoncie czasowym. Składa się na to wiele przyczyn:

- *Stabilizuje się sytuacja samorządów lokalnych. Zakończono wdrażanie reformy administracji publicznej w terenie i rozstrzygnięto podział zadań i kompetencji pomiędzy administrację samorządową i rządową oraz pomiędzy poszczególne szczeble samorządu terytorialnego,*
- *Wzrasta doświadczenie, poziom wiedzy i przygotowanie merytoryczne działaczy i pracowników samorządowych,*
- *Postępuje stabilizacja polskiej gospodarki,*
- *Zwiększa się dostęp do krajowych i zagranicznych instytucji wspierających rozwój lokalny oraz firm i instytucji zajmujących się planowaniem strategicznym,*
- *Wzrasta znajomość i maleją obawy przed korzystaniem z instrumentów bankowych,*
- *Formułowane są wyraźne oczekiwania ze strony Unii Europejskiej, finansującej część programów aby potencjalni beneficjenci środków pomocowych posiadali wieloletnie programy rozwoju – ma to być gwarancja celowego wykorzystania środków strukturalnych.*
- *Rosną umiejętności samorządów pozyskiwania środków ze źródeł pozabudżetowych, w tym środków Unii europejskiej.*

Dokonujące się w naszym kraju przemiany systemowe stwarzają potrzebę stosowania nowych metod zarządzania, nowego sposobu myślenia o przyszłości gminy. Zarządzanie długookresowym rozwojem gminy wymaga zarządzania strategicznego, rozumianego jako ukierunkowany na przyszłość proces kształtujący przyszłe wydarzenia i przyszły poziom rozwoju gminy oraz jej pozycję w otoczeniu. W warunkach niepewności i nieprzewidywalności przebiegu różnego rodzaju zjawisk i procesów w otoczeniu, ryzyka podejmowanych decyzji rozwojowych, liczenia na własne siły, zasoby i możliwości, zarządzanie strategiczne jest koniecznością.

Plan Rozwoju Lokalnego określa działania zmierzające do realizacji celów rozwoju gminy i przyjmuje takie kierunki i priorytety działania oraz alokację zasobów (zwłaszcza finansowych), które są niezbędne dla realizacji przyjętych celów i przedsięwzięć rozwojowych, a w konsekwencji zapewnienia społeczności danej gminy optymalnych warunków egzystencji i rozwoju. Przy czym cele i działania rozpatrywane są w warunkach dwóch środowisk: sił zewnętrznych i wewnętrznych zarówno kontrolowanych, jak i niekontrolowanych. Siły te postrzegane są jako pomocne lub utrudniające jednostce samorządu terytorialnego osiągnięcie zamierzonych celów. Gwarancją powodzenia w zarządzaniu samorządem jest zapewnienie odbiorcom odpowiedniego poziomu oraz jakości usług, zaangażowanie pracowników, a także świadomość celu.

Cele i zadania wyznaczone planem rozwoju uwzględniają miejsce gminy w gospodarce kraju i regionu, ale także cechy i potrzeby specyficzne samej gminy. Plan określa wizję przyszłego stanu gminy, do którego będzie się dążyć, który umożliwi realizację

interesów i potrzeb mieszkańców, działających w gminie przedsiębiorstw i osób w nich zatrudnionych. Realizacja planu może wspomóc działania władz w pozyskiwaniu inwestorów oraz środków na infrastrukturę. Ponieważ jednak na pomoc z zewnątrz można liczyć tylko w stosunkowo krótkim okresie transformacji gospodarczej kraju realizacja planu winna zapewniać trwały i zrównoważony rozwój gospodarczy także w oparciu o własne siły i zasoby.

Rozwój trwały - to taki, który spełnia oczekiwania obecnego pokolenia nie narażając przyszłych pokoleń na trudności przy realizacji własnych potrzeb. Rozwój trwały to trwałość i odtwarzalność posiadanych zasobów, ale także trwała możliwość zarządzania rozwojem gospodarki przez społeczeństwo.

Dylematem stojącym przed władzami gminy jest problem pogodzenia społecznego zapotrzebowania na spektakularne, szybkie efekty przemian z koniecznością inwestowania (z możliwością czerpania korzyści w odległych terminach), ale za to w zgodzie z zasadami rozwoju trwałego i zrównoważonego.

I. Stan istniejący.

1. Rys historyczny.

Miasto i gmina Drohiczyn położone są na obszarze Wysoczyzny Drohiczyńskiej, która rozciąga się pomiędzy Bugiem i Nurcem. Pierwsze ślady osadnictwa na tych terenach datują się na ok. 6,5 tys. lat p.n.e. Stanowiska z tego okresu odkryto w Słochach Annopolskich i Słochach Ogrodzkich. Młodsze znaleziska na terenie Drohiczyna pochodzą z okresu brązu i żelaza.

Opisywane tereny przez kilkaset lat stanowiły administracyjne pogranicze Mazowsza i Podlasia. Od wczesnego średniowiecza zmieniały przynależność państwową podlegając piastom polskim lub książętom ruskim. Od północy często najeżdżali ją Jaćwingowie. Osadnictwo mazowieckie posuwające się wzdłuż linii Bugu dotarło do rzeki Nurzec, która przez dłuższy czas stanowiła mazowiecko – ruską linię graniczną. Drohiczyn był wówczas grodem ruskim uzależnionym w 1047 roku od księcia kijowskiego Jarosława Mądrego. Pozostałością grodu jest grodzisko zwane Górą Zamkową.

Rola Drohiczyna jako ośrodka miejskiego wzrastała w XII wieku stopniowo, aż do 1181 roku, kiedy to stał się on przejściowo stolicą samodzielnego księstwa. W 1192 roku gród zajął Kazimierz Sprawiedliwy, od 1230 roku pozostawał pod zarządem Konrada Mazowieckiego, który osadził w nim w roku 1237 zakon braci dobrzyńskich. W 1238r. Drohiczyn przechodzi w ręce księcia halicko – włodzimierskiego Daniela Romanowicza, który w roku 1253 koronuje się tu na króla Rusi.

1) Trwająca od 2 połowy XII wieku ekspansja litewska przyniosła wyniszczające najeźdy i w efekcie wyludnienie pogranicza mazowiecko – ruskiego. Dopiero po małżeństwie księcia mazowieckiego Janusza z litewską księżniczką Danutą /1376 r./ oraz po unii w Krewie /1385r./ wojny ustały. W 1391 r. król Władysław Jagiełło nadał ziemię drohicką księciu mazowieckiemu i wówczas rozpoczął się ponowny napływ osadników z Mazowsza, wśród których dominowało drobne rycerstwo otrzymujące niewielkie nadania.

2) Po unii horodelskiej w 1413 r. ziemia drohicka przeszła w ręce litewskie wchodząc w skład województwa trockiego. Próby jej odzyskania przez książąt mazowieckich w XV wieku nie powiodły się, a wytyczona wówczas granica do 1569 roku pozostawała granicą państwową pomiędzy Polską i Litwą, a później pomiędzy województwami mazowieckim i podlaskim.

3) Rozwój gospodarczy i kulturalny regionu, który nastąpił w XVI wieku trwał do połowy XVII wieku. Miasto Drohiczyn położone na skrzyżowaniu ważnych dróg handlowych u przeprawy przez Bug, rozwijało się po obu stronach rzeki. Początkowo jako siedziba sądów ziemskich i grodzkich oraz sejmików szlacheckich, nadaniem wielkiego księcia Aleksandra w 1498 roku otrzymał prawa miejskie magdeburskie, zrównujące różniące się wówczas prawa ludności polskiej i ruskiej. Jednocześnie miasto otrzymało przywilej pozwalający na 4 jarmarki rocznie, jatki, postrzygalnię sukna, łaźnię i zapewnienie szerokich praw handlowych.

W 1520 roku Drohiczyn został głównym miastem województwa podlaskiego, który zamieszkiwało w 328 domach około 2000 mieszkańców. Podatki opłacało 97 rzemieślników. Miasto było ośrodkiem handlu woskiem, solą oraz produktami rolnymi i leśnymi. Drohiczyn wraz z okolicą był także dużym ośrodkiem przemysłu młynarskiego obejmującym

11 młynów, 9 na Bugu i 2 na Kołodziejce. Mieściła się tu komora celna i liczne karczmy obsługujące podróżnych, konfraternia kupiecka, szkoła, szpital i apteka oraz trzy kościoły katolickie i pięć cerkwi.

4) Liczne przemarsze wojsk, bitwy i rozboje w okresie „potopu” szwedzkiego spowodowały upadek gospodarczy Mazowsza i Podlasia. Częste w tym czasie epidemie spowodowały znaczne zmniejszenie się liczby ludności. Znacznie wówczas podupadł Drohiczyn - zniszczony przez Tatarów w 1656 roku, spalony przez oddziały Rakocznego w 1657 roku, nawiedzony przez zarazę w 1710 roku i przez klęskę głodu w 1714 roku.

W 1662 roku Drohiczyn liczył zaledwie 680 mieszkańców i nie odzyskał już dawnej świetności, choć dalej był stolicą województwa podlaskiego, ośrodkiem sądowym i miejscem sejmików szlacheckich. W 1659 roku osiedlono tu jezuitów, którzy założyli kolegium drohickie, przejęte i prowadzone przez pijarów do 1832 roku.

Ponowne ożywienie gospodarcze regionu nastąpiło w XVIII wieku, ale wówczas pod rządami Anny z Sapiehów Jabłonowskiej zaczęły się szybko rozwijać konkurujące z Drohiczyńsem Siemiatycze.

W okresie zaborów miasto zostało podzielone na część lewobrzeżną przyznaną Austrii i zniszczoną przez pożar w 1805 roku i przekształconą w roku 1863 w wieś Ruska Strona, oraz prawobrzeżną, która znalazła się w departamencie białostockim Prus Nowowschodnich, a po klęsce Prus i pokoju w Tylży - w obwodzie białostockim guberni grodzieńskiej. W wyniku podziału Drohiczyn utracił status miasta wojewódzkiego, a w wieku XIX miasta powiatowego.

5) W latach 1939 – 1941 teren ziemi drohickiej znalazł się pod okupacją sowiecką, a po roku 1941 pod okupacją niemiecką. W czasie II wojny światowej Drohiczyn utracił 62 % swojej zabudowy, a ucierpiały przede wszystkim obiekty sakralne. W latach wojny aktywnie działał tu ruch oporu, głównie w strukturach ZWZ a później AK. Po zakończeniu wojny, antykomunistyczne podziemie toczyło na Podlasiu potyczki z NKWD i SB aż do 1956r.

6) Po wojnie ziemia drohicka znalazła się ponownie w obrębie powiatu bielskiego województwa białostockiego, a w 1952 roku w nowoutworzonym powiecie siemiatyckim. Odbudowa ze zniszczeń wojennych i rozbudowa przemysłu nieco zmieniły obraz gospodarki regionu. Dominującą dziedziną gospodarki pozostało tu jednak rolnictwo, a podstawową gałęzią przemysłu jest przetwórstwo rolno - spożywcze.

Od 1993r. Drohiczyn został siedzibą nowo utworzonej Diecezji Drohiczyńskiej. Dnia 10.06.1999r. w Drohiczyńce zostało zorganizowane spotkanie ekumeniczne w którym uczestniczył Papież Jan Paweł II. W spotkaniu brało udział około 200 tys. uczestników.

2. Ogólna charakterystyka gminy Drohiczyn.

a) Położenie geograficzne

Miasto i gmina Drohiczyn położone są w obrębie dwóch jednostek fizyczno-geograficznych w randze mezoregionów: Wysoczyzny Drohiczyńskiej oraz Podlaskiego Przełomu Bugu, na obszarze Niziny Północnopolaskiej, granicznej jednostki fizycznogeograficznej zaliczającej się pod względem klimatycznym, geobotanicznym i geologicznym do Europy Wschodniej, natomiast geomorfologicznie będącej przedłużeniem Nizin Środkowopolskich.

Wody płynące stanowią zlewnię Bugu wpadającego do Narwi a dalej do Wisły i Bałtyku. Teren gminy znajduje się w południowej części obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Powierzchnia gminy wynosi 208 km², w tym powierzchnia miasta - 16 km².

b) Lokalizacja administracyjna i komunikacja.

Gmina Drohiczyn położona jest, w południowej części województwa podlaskiego, w południowo – zachodniej części powiatu siemiatyckiego i sąsiaduje z gminami:

- od strony północnej – Perlejewo i Grodzisk,
 - od strony wschodniej – Siemiatycze,
- oraz gminami województwa mazowieckiego zlokalizowanymi na drugim brzegu rzeki Bug :
- od strony południowej – Platerów i Korczew,
 - od strony zachodniej – Repki i Jabłonna Lacka.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 62 Warszawa - Siemiatycze i dalej jako wojewódzka do granicy państwa (Tokary).

Podróżujących – niezmotoryzowanych - mieszkańców gminy obsługuje PPKS Siemiatycze, zabezpieczając potrzeby w podstawowym zakresie. Gmina nie posiada dostępu do linii kolejowej. Na terenie miejscowego powiatu najbliższa stacja kolejowa jest w miejscowości Siemiatycze Stacja oddalona od Drohiczyzna o ok. 25 km. oraz na terenie powiatu Sokółów Podlaski w odległości ok. 30km. Jednak w obecnym czasie decydującą rolę w komunikacji towarowej i osobowej odgrywa transport drogowy. Główne trasy drogowe w obecnym etapie rozwoju regionu stwarzają dość dobre warunki komunikacji z otoczeniem zewnętrznym.

c) Środowisko przyrodnicze.

• *Klimat*

a) Obszar miasta i gminy Drohiczyn zaliczany został do „Krainy Nadbużańskiej”, charakteryzującej się najlepszymi warunkami przyrodniczymi dla rolnictwa na terenie byłego województwa białostockiego.

b) Okres bezprzymrozkowy wynosi średnio 160 dni, a okres wegetacyjny 205 – 207 dni. Średnia roczna suma opadów wynosi 553 mm.

c) Odnotowuje się tu średnie temperatury powietrza:

- d) - w styczniu - od - 4,0°C do - 5,0°C,
- w kwietniu - od + 7,0°C do + 8,0°C,
- w lipcu - od + 18,0°C do + 19,0°C,
- w październiku - ok. +8,0°C.

e) Czas trwania pokrywy lodowej na wodach stojących wynosi ponad 60 dni, a pokrywy śnieżnej 70 – 80 dni. Niska wilgotność względna powietrza oraz małe prędkości wiatrów, głównie z kierunków zachodnich dopełniają obraz istniejących warunków klimatycznych, które nie stwarzają zasadniczych ograniczeń w rozwoju gminy.

• *Krajobraz*

Wysoczyzna Drohiczyńska, charakteryzująca się powierzchnią łagodnie pofalowaną, jest mozaiką zdenudowanej wysoczyzny morenowej i równiny sandrowej. Charakterystyczną cechą krajobrazu wysoczyzny Drohiczyńskiej jest dominowanie – kilkudziesięciometrową stromizną - nad lustrem Bugu i dopływów.

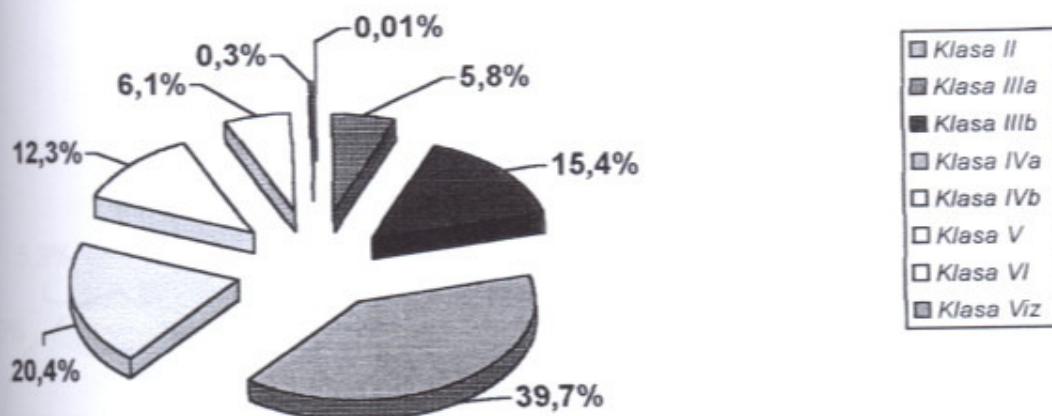
Na terenie miasta i gminy Drohiczyn występują głównie obszary gliniastych moren dennych przecinane fragmentami zlokalizowanych południkowo równin sandrowych oraz urozmaicone wzgórzami moren czołowych. Wysoczyzna Drohiczyńska w części południowej i zachodniej opada gwałtownie kilkudziesięciometrową stromizną ku dolinie rzeki Bug.

• *Gleby*

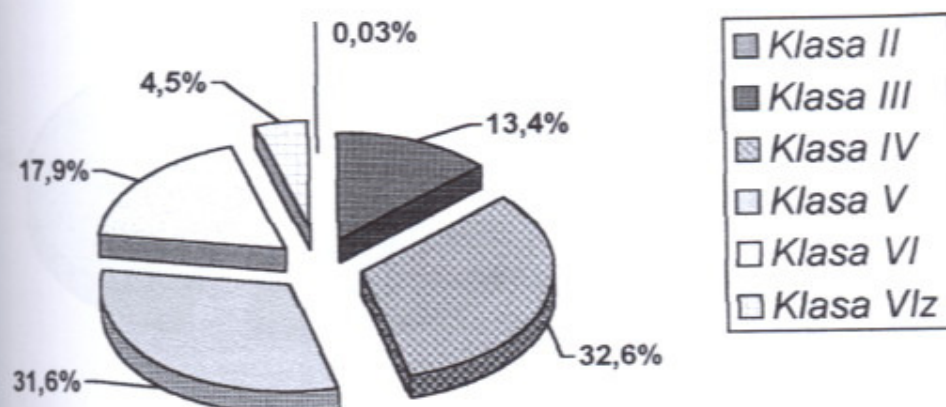
Gleby na terenie gminy zostały wytworzone głównie z glin i piasków czwartorzędowych pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego. Dominują gleby pseudobielicowe wytworzone z piasków gliniastych i gliniasto – pylastych na podłożu gliniastym. Znaczne powierzchnie zajmują również gleby brunatne właściwe. Sporadycznie występują gleby brunatne wylugowane i piaszczyste, a w dolinach rzek czarne ziemie, mady oraz murszowo – mineralne.

Gleby występujące na terenie gminy charakteryzują się optymalnym uwilgotnieniem, lekko kwaśnym, przechodzącym do obojętnego odczynem i korzystnym uziarnieniem. Przydatność rolniczą gleb ilustruje struktura klas bonitacyjnych i kompleksów glebowych przedstawiona na wykresach nr 1 - 4.

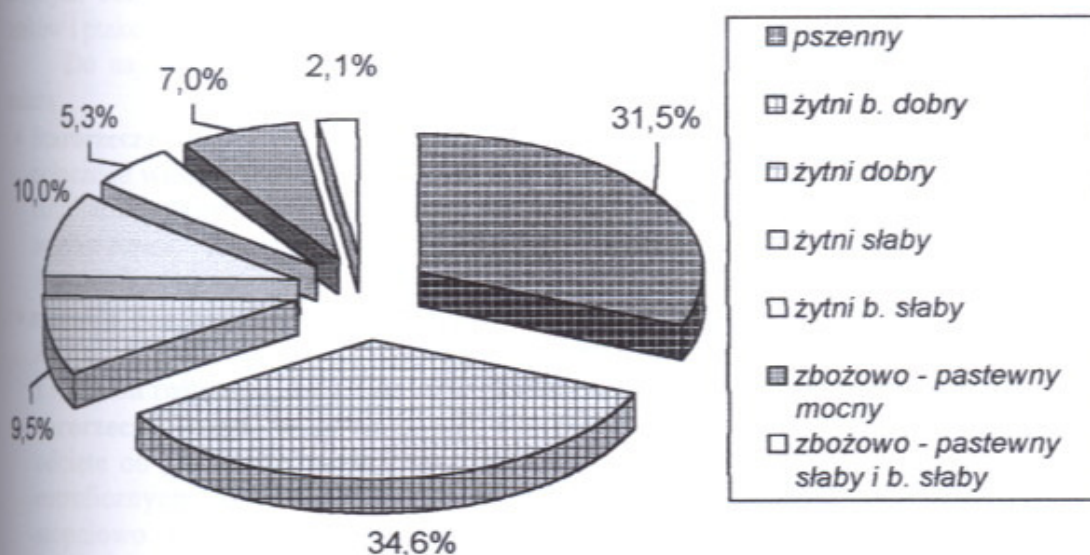
Wykres nr 1: Bonitacja gleb gruntów ornych i sadów miasta i gminy Drohiczyn
Rocznik statystyczny woj. białostockiego - 1994 r.

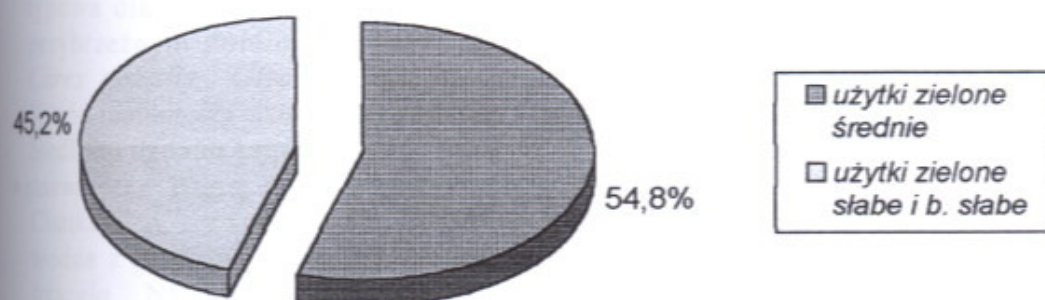
Wykres nr 2: Bonitacja gleb użytków zielonych miasta i gminy Drohiczyn.

Wykres nr 3: Struktura kompleksów glebowych na gruntach ornych

Wykres nr 4: Struktura kompleksów glebowych użytków zielonych

Na terenie gminy Drohiczyn wyodrębnić można dwa względnie jednorodne obszary użytków rolnych – dobrych gleb na wysoczyźnie i słabszych w dolinie rzeki Bug. Sumaryczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej kształtujący się powyżej średniej krajowej, wynoszący 69,8 pkt., potwierdza wysoką przydatność terenów do rozwoju produkcji rolnej.

• *Region geobotaniczny*

Okręg geobotaniczny Siemiatycko – Brański krainy Północnopodlaskiej prowincji Środkowoeuropejskiej, obejmujący teren miasta i gminy z charakterystycznym krajobrazem

borów mieszanych i grądów znajduje się poza naturalnym zasięgiem występowania buka europejskiego, lipy szerokolistnej, jarzębu szwedzkiego, świerka i jawora. Gmina Drohiczyn leży na obszarze o wyjątkowych walorach krajobrazowych i przyrodniczych w dolinie jednej z ostatnich w Europie prawie nieuregulowanych rzek, płynących silnym, meandrującym nurtem z licznymi wzdłuż jej biegu starorzeczami, oczkami wodnymi i murawami psammofilnymi i kserotermicznymi. Siedliska te cechuje ogromne bogactwo flory z szeregiem roślin chronionych i rzadkich, tzw. „flory pontyjskiej” oraz fauny, począwszy od drobnych bezkręgowców po licznie reprezentowane gatunki gryzoni ziemno- wodnych, ssaków i ptaków znajdujących tu dogodne warunki do gniazdowania.

Do najcenniejszych pod względem przyrodniczym zasobów przyrodniczych gminy należą:

- **Starorzecze Bugu** położone na zachód od wsi Arbasy, o powierzchni ok. 6, 00 ha, połączone wąskim przesmykiem z głównym nurtem rzeki. Starorzecze porasta roślinność eutroficzna, głównie: *Acorus calamus*, *Typha angustifolia*, *Glyceria aquatica*, *Hydrochoris morsus-ranae*, *Alisma plantago- aquatica*, *Stratiotes aloides*, *Sagittaria sagittifolia*, *Ranunculus lingua*.
- **murawa psammofitowa**, o powierzchni około 1,00 ha, leżąca na zachód od wsi Arbasy, wśród charakterystycznego krajobrazu zwydmionych piasków rzecznych, z rzadkimi roślinami *Xanthium strumarium* i *Achillea cartilaginea*
- **starorzecze Bugu**, w pobliżu wsi Bużyski, o powierzchni około 3,00 ha, trwale odcięte od głównego nurtu rzeki. Roślinność typowa dla wypłyconych zbiorników eutroficznych, o dość dobrze zaznaczonej strefowości. Otwarta toń wodna stopniowo zmniejsza swój zasięg powierzchniowy. Wśród roślinności wodnej dominują: *Alisma plantago-aquatica*, *Stratiotes aloides*, *Lemna triscula*, *Hydrocharis morsus-ranae*, *Potamogeton natans*, *Myriophyllum verticillatum* i od strony lądu *Carex gracilis* oraz *Ranunculus Lingua*.
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 4,00 ha, położone na zachód od wsi Chutkowice, okresowo zalewane przez powodziowe wody rzeczne. Roślinność typowa dla zbiorników eutroficznych o słabo zaznaczonej strefowości. W pasie przybrzeżnym dominują: *Typha angustifolia*, *Acorus calamus*, *Carex acutiformis*, *Carex gracilis*, *Glyceria aquatica*, *Ranunculus lingua*, *Lysimachia thyrsiflora*. Wśród roślinności wodnej przeważają: *Hydrocharis morsus-ranae* i *Stratiotes aloides*. Siedlisko dzikich kaczek, łysek, czapli siwej i innej drobnej awifauny.
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 0,50 ha, położone w sąsiedztwie wsi Chutkowice, trwale odcięte od głównego nurtu rzeki. Od południa otwarta toń wodna z *Myriophyllum verticillatum*, *Elodea canadensis*, *Nuphar lutea*, *Lemna triscula*. Na obrzeżach *Acorus calamus*, *Typha angustifolia*, *Carex acutiformis*, *Carex gracilis*, *Lysimachia thyrsiflora* i *Ranunculus linu*
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 1,00 ha, położone na północ od wsi Chrołowice, wraz z przyległym łęgiem typu nadrzecznego. Centrum obiektu stanowi otwarta i stosunkowo głęboka toń wodna. Pas roślinności brzegowej dość ubogi, z dominacją turzyc i tojeści. Drzewiasta roślinność łęgu ograniczona do olszy szarej, z jednostkową domieszką topoli białej, wierzby kruchej i brzozy
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 6,00 ha, wraz z przyległym pasem roślinności błotnej i szuwarowej oraz pozostałością dawnych lasów łęgowych, położone na zachód od wsi Chrołowice. Centrum stanowi otwarta toń wodna. Brzegi wód porośnięte: *Phragmites communis*, *Typha angustifolia*, *Acorus calamus*, *Lysimachia thyrsiflora*. W zakolach i wypłyconych występują: *Sagittaria sagittifolia*, *Nuphar lutea*, *Stratiotes aloides*. Starorzecze stanowi ostoję ptactwa wodnego i błotnego- głównie kaczek, łysek, łabędzi, czapli siwej.

- **starorzecze Bugu**, wąskie, rozciągnięte na przestrzeni około 1,5 km i o powierzchni około 5,50 ha, położone na południowo-zachód od miasta Drohiczyn, w uroczysku Błonie. Starorzecze porośnięte jest na obrzeżu: trzciną, pałąką wąskolistną, tatarakiem, tojeścią, turzycą błotną i zastrzoną. Z roślinności wodnej występuje: *Nuphar lutea*, *Alisma plantago-aquatica*, *Hydrocharis morsus-ranae*, *Lemna triscula*, *Elodea canadensis*, *Myriophyllum verticillatum* i inne. Ze względu na trudny dostęp starorzecze stanowi doskonałą oazę spokoju i bytowania dzikich kaczek, łysek, łabędzi, czapli siwej, pizmaka i karczownika
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 3,00 ha, położone na skraju miasta Drohiczyn. Okresowo zalewane przez powodziowe wody rzeczne. Roślinność bogata i urozmaicona, o słabo zaznaczonej strefowości. Główny jej trzon stanowią: *Stratiotes aloides*, *Hydrocharis morsus-ranae*, *Potamogeton natans*, *Myriophyllum verticillatum*, *Elodea canadensis*, *Lemna triscula*, *Glyceria aquatica* i *Ranunculus lingua*. Zbiorowiska wodno-błotne są trudno dostępne i stanowią ostoję ptactwa błotnego i okresowo dzikich kaczek
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 2,00 ha, położone na południowo-zachodnim skraju miasta Drohiczyn. Starorzecze jest okresowo zalewane przez powodziowe wody rzeczne. Roślinność urozmaicona o słabo zaznaczonej strefowości. Dominują tu: *Stratiotes aloides*, *Hydrocharis morsus-ranae*, *Potamogeton natans*, *Ranunculus lingua*, *Nuphar lutea*, *Myriophyllum verticillatum*, *Elodea canadensis* i kępowo *Acorus calamus*.
- **murawa kserotermiczna**, o powierzchni około 1.50 ha, położona na piaszczysto-zwirowym skraju wysoczyzny morenowej, na zachód od wsi Zajęczniki. Wśród roślinności zielnej dominują: *Achillea cartilaginea*, *Agrostis tenuis*, *Astragalus arenarius*, *Armeria elongata*, *Carex arenaria*, *Carex hirta*, *Carex ericetorum*, *Carum carvi*, *Calluna vulgaris*, *Coronilla varia*, *Dianthus carthusianorum*, *Dianthus arenarium*, *Digitalis grandiflora*, *Euchium vulgare*, *Genista tinctoria*, *Hieracium pilosella*, *Helichrysum arenarium*, *Hypericum perforatum*, *Koehleria polonica*, *Pimpinella saxifraga*, *Plantago lanceolata*, *Plantago maior*, *Potentilla argentea*, *Potentilla arenaria*, *Stachys officinalis*, *Scabiosa columbaria*, *Trifolium arvense*, *Thymus serpyllum*, *Veronica officinalis*, *Verbascum thapsiforme*, *Verbascum thapsus*, *Xanthium strumarium*.
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 1,00 ha, położone na zachód od wsi Zajęczniki. Trwale odcięte od głównego nurtu rzeki. Zasilane jest wysiękami wód zboczowych z przyległej wysoczyzny (widoczne dwa źródła). Roślinność zróżnicowana. W pasie roślinności brzegowej występują: *Typha latifolia*, *Acorus calamus*, *Carex acutiformis*, *Carex gracilis*, *Ranunculus lingua*. W zakolach *Hydrocharis morsus-ranae*, *Alisma plantago-aquatica*
- **starorzecze Bugu**, o powierzchni około 2,00 ha, położone na południe od wsi Zajęczniki. Okresowo zalewane jest przez powodziowe wody rzeczne oraz wysięki wód gruntowych z wysoczyzny morenowej. Stosunkowo szeroka toń wodna, z obfitą roślinnością wodną, wśród której dominują: *Myriophyllum verticillatum* i *Elodea canadensis*. Okresowa ostoja ptaków wodnych i błotnych.
- **zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Góra Zamkowa”**, o powierzchni 3,00 ha, obejmujący wysoki i stromy brzeg Bugu wraz z Górą Zamkową w Drohiczynie. Rozległa panorama doliny Bugu. Roślinność zróżnicowana. W zachodniej części dominują gatunki drzewiaste, zwłaszcza klon, jesion, dąb, grusze i jabłonie. Dobrze wykształconą warstwę krzewów tworzą: tarnina, suchodrzew, róże, bez lilak i wierzby. Od południa na urwistych zboczach porasta gatunek z obszaru Morza Śródziemnego- kolcowój *Lycium halimifolium*. W południowo-wschodniej części dominuje roślinność zielna z widocznym elementem ciepłolubnym i szeregiem roślin rzadkich, a zwłaszcza: *Arctium tomentosum*, *Agrimonia eupatoria*, *Atriplex hastata*, *Aconitum gracile*, *Bromus inermis*, *Ballota nigra*, *Cardus*

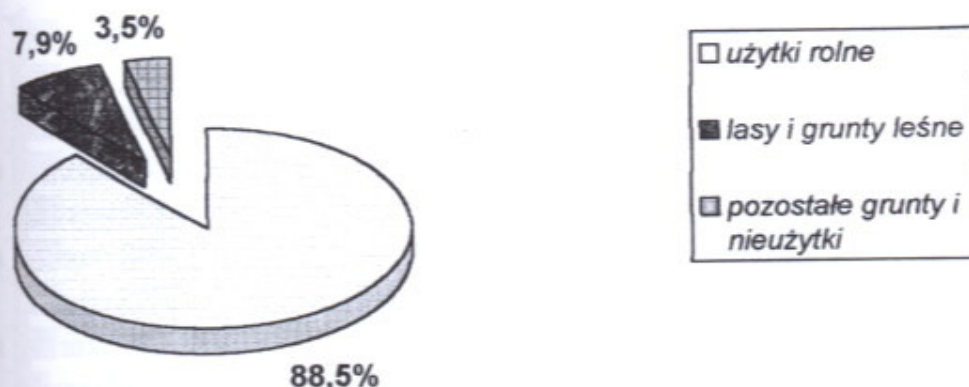
acanthoides, *Cichorium intybus*, *Capsella bursa-pastoris*, *Campanula bononiensis*, *Digitalis grandiflora*, *Delphinium elatum*, *Dianthus carthusianorum*, *Hyoscyamus niger*, *Leonurus cardiaca*, *Lactuca serriola*, *Malva sylvestris*, *Medicago sativa*, *Onopordon acanthium*, *Pseudolysimachium spicatum*, *Ranunculus bulbosus*, *Sedum acre*, *Stachys officinalis*, *Verbascum thapsus*, *Xanthium strumarium* i szereg innych.

- **zespół przyrodniczo-krajobrazowy Topolina**, o powierzchni około 8,50 ha, obejmujący fragment zniszczonego łągu na południowo-wschodnim skraju miasta Drohiczyn. Łęg porastają topole: *Populus alba* i *Populus nigra*, z wiekowymi egzemplarzami *Salix fragilis*. Roślinność runa trawiasta, stanowiąca zbiorowisko zastępcze związku *Armerion*, a w niższych partiach *Molinietalia*.

- **Użytkowanie gruntów**

i) Struktura użytkowania gruntów na terenie miasta i gminy przedstawiona na wykresie nr 5 świadczy o rolniczym charakterze terenu. Miasto i gmina posiada niewielką powierzchnię lasów i gruntów leśnych, oraz bardzo małą pod wodami stojącymi.

Wykres nr 5: Struktura użytkowania gruntów w mieście i gminie Drohiczyn w 2002 r.

- **Ochrona przyrody**

Obiektami prawnie chronionymi na terenie gminy są:

- obszar chronionego krajobrazu „Dolina Bugu”,
- trzy użytki ekologiczne: 2 ekosystemy bagienne oraz ekosystem „oczka wodne”,
- trzy pomniki przyrody: dwa pojedyncze drzewa – jesion i dąb oraz jeden głąz narzutowy.

- **Zagrożenia powodziowe**

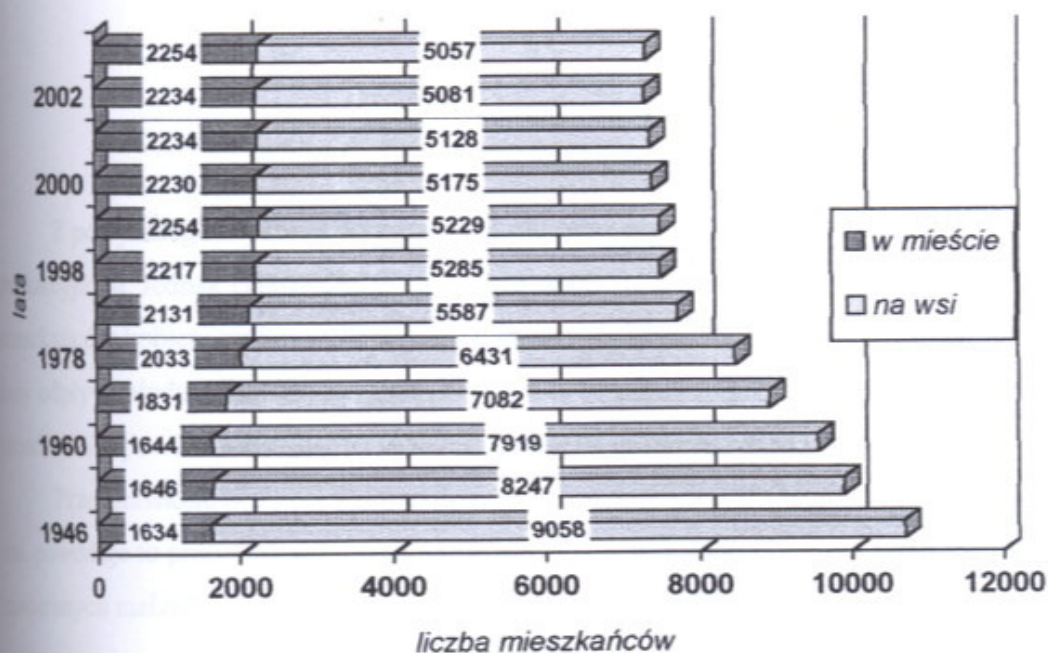
Falą powodziową rzeki Bug zagrożone są na terenie gminy cztery miejscowości: Bużyski, Chutkowice, Chrołowice i Tonkiele.

3. Potencjał demograficzny i rynek pracy.

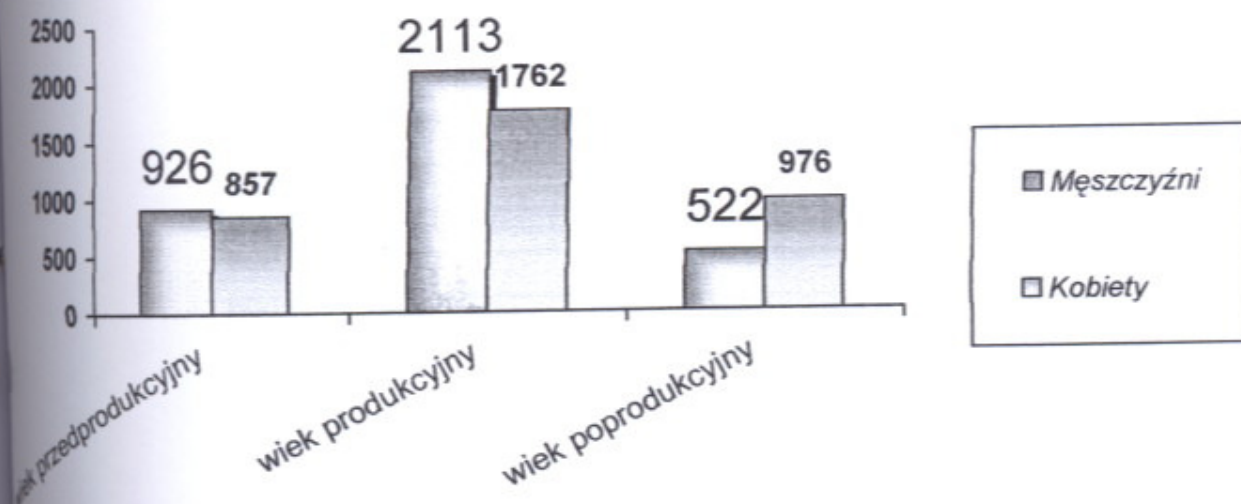
a) Demografia

Teren miasta i gminy Drohiczyn zamieszkiwały w 2003 roku 7311 osoby. Liczba mieszkańców w latach 1946 – 2003 zmniejszyła się o 3381 osób tj. o 30%; zmiany liczby ludności na terenie miasta i gminy ilustruje wykres nr 6, a strukturę wieku mieszkańców wykres nr 7.

Wykres nr 6: Zmiany liczby mieszkańców miasta i gminy Drohiczyn w latach 1946 - 2003

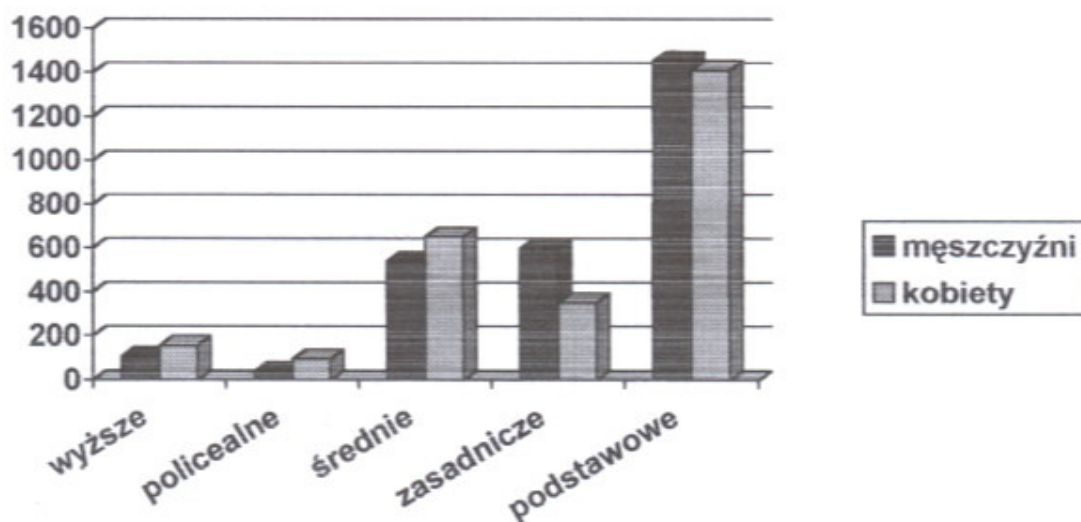
Wykres nr 7: Struktura ludności wg grup wiekowych i płci w mieście i gminie Drohiczyn w poszczególnych latach.

Z powyższego wykresu wynika, iż około 50% mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym. Jednak tylko 45% w tej grupie stanowią kobiety, mimo, iż w całej populacji mieszkańców kobiety stanowią 49,98%. Świadczy to o tym, iż głównie na terenie wsi jest duży odpływ młodych kobiet do miast. Natomiast w wieku poprodukcyjnym kobiety stanowią ponad 65%. Spowodowane jest to głównie krótszym okresem życia mężczyzn na wsi.

Przedstawione zestawienia wykazują odpływ w większym stopniu młodych kobiet ze wsi, powoduje to problemy matrymonialne, co w konsekwencji skutkuje spadkiem liczby zawieranych małżeństw i urodzeń.

Wykres nr 8 : *Ludność w wieku 14 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci*

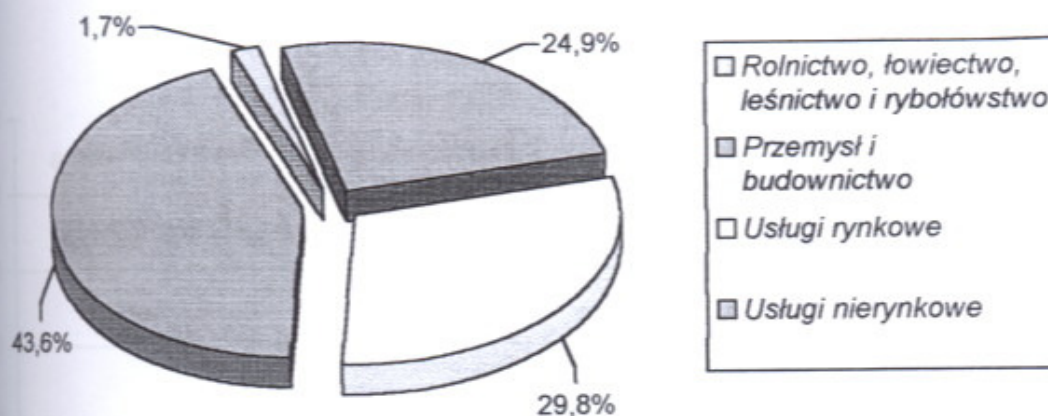

b) Rynek pracy

W 2002 roku ogółem w gospodarce narodowej w mieście i gminie Drohiczyn zatrudnionych było 2468 osób. Z ogólnej liczby zatrudnionych 1746 osób tj. 70,7% pracowało w rolnictwie indywidualnym.

W ostatnich latach poziom zatrudnienia w sektorze publicznym ulegał nieznacznym wahaniom. I tak w 1998r. w sektorze tym pracowały 462 osoby, natomiast wg stanu na koniec września 1999r. – 448 osób. Strukturę pracujących według sekcji EKD w 2002r. ilustruje wykres nr 9.

Wykres nr 9: Struktura pracujących w gminie Drohiczyn według sekcji EKD w 2002 r.

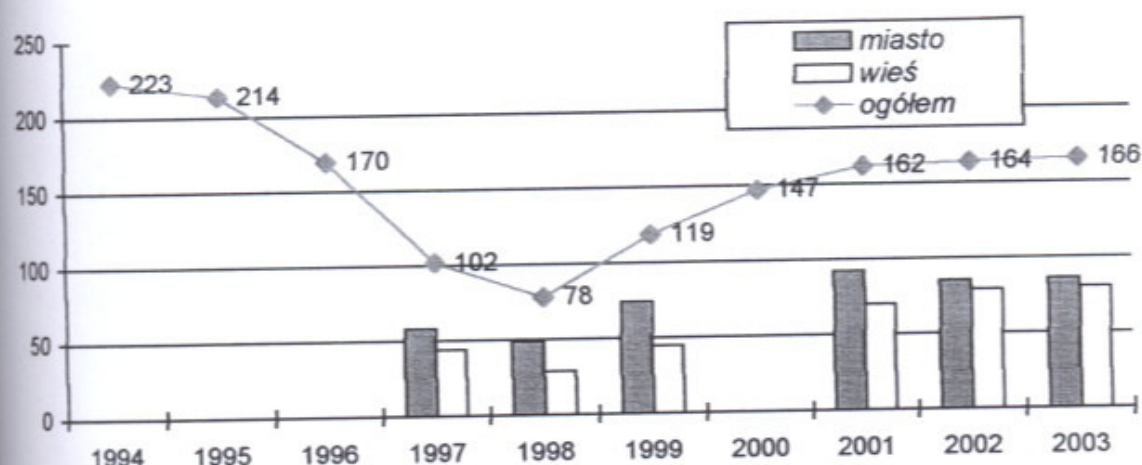
Objaśnienia:

- Usługi rynkowe obejmują sekcje: „Handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz art. przeznaczenia osobistego i domowego”, „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługa nieruchomości, wynajem i działalność związana z prowadzeniem interesów” i „Pozostała działalność”
- Usługi nierynkowe obejmują sekcje: „Administracja publiczna i obrona narodowa; gwarantowana prawnie opieka socjalna”, „Edukacja” oraz „Ochrona zdrowia i opieka socjalna”

Część osób w wieku produkcyjnym zwłaszcza ludzi młodych oraz kobiet nie może na lokalnym rynku pracy znaleźć zatrudnienia w związku z tym obserwuje się dość częste wyjazdy w poszukiwaniu pracy do innych miejscowości w kraju i za granicę. Bezrobocie rejestrowane w mieście i gminie Drohiczyn ilustruje wykres nr 10. Na wykresie nie ukazano pełnej skali bezrobocia ze względu na brak zainteresowania niektórych osób bezrobotnych

rejestracją w urzędzie pracy^o raz występujące bezrobocie ukryte w rolnictwie. Z szacunkowych obserwacji wynika, iż faktyczne bezrobocie na terenie miasta i gminy Drohiczyn wynosi ok. 20%.

Wykres nr 10: Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w mieście i gminie Drohiczyn w latach 1994 - 2003

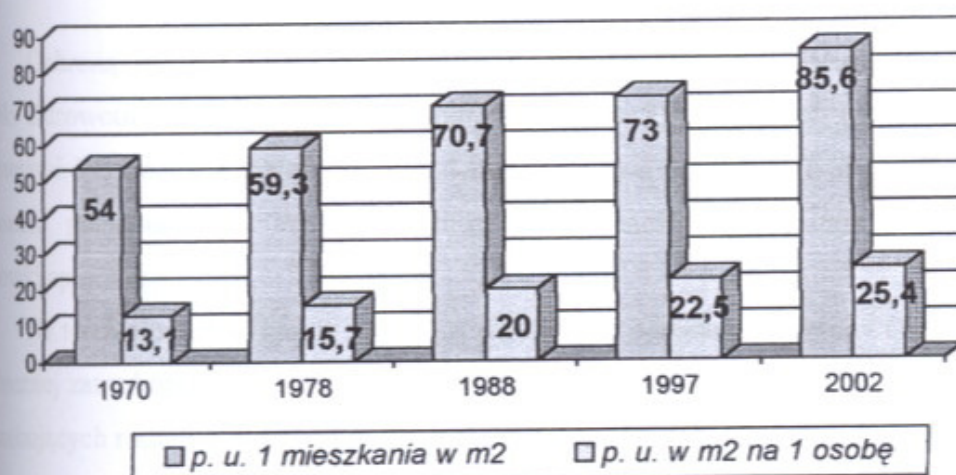

Po okresie ożywienia gospodarczego i spadkowej tendencji bezrobocia w latach 1995-1998 nastąpiło pogorszenie sytuacji na gminnym rynku pracy. Na koniec 2003r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Siemiatyczach zarejestrowanych było 166 bezrobotnych w tym z terenu miasta 86, a gminy 80 osób. Natomiast wg stanu na dzień 29.02.04 liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 189 osób w tym 84 kobiety.

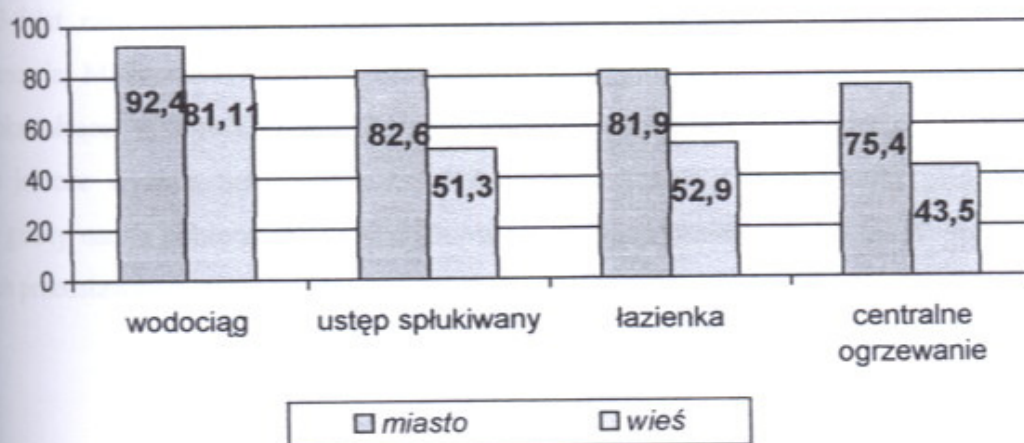
4. Zasoby mieszkaniowe

Na terenie miasta i gminy Drohiczyn w 2002 roku ludność dysponowała 2450 mieszkaniami, w tym 1977 zamieszkiwane na stałe, 67 czasowo oraz 114 niezamieszkałe. Obserwuje się wzrost powierzchni mieszkalnej w przeliczeniu na jedną osobę, jak również poprawę standardu mieszkań, co ilustrują wykresy nr 11 i 12.

Wykres nr 11: Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem oraz w przeliczeniu na 1 osobę w mieście i gminie Drohiczyn w latach 1970 - 1998

Wykres nr 12: Wyposażenie mieszkań na terenie miasta i gminy Drohiczyn w roku 2002 w procentach

5. Infrastruktura społeczna.

a) Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

Ochroną zdrowia mieszkańców miasta i gminy zajmują się Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Drohiczynie w Śledzianowie i w Ostrożanach dysponujące łącznie 12 gabinetami. Personel w liczbie 5 lekarzy, 4 stomatologów, 3 położne, 8 pielęgniarek i 2 osoby personelu pomocniczego. W Drohiczynie, Ostrożanach i Śledzianowie funkcjonują 4 placówki apteczne.

Na terenie miasta i gminy prowadzi działalność Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniający 6 osób. W roku 2003 ośrodek przyznał około 466 zasiłków dla 283 potrzebujących rodzin. Z pomocy rzeczowej PKPS skorzystało 92 rodzin /467 osób/. Ponadto na terenie miasta i gminy intensywną działalność prowadzi placówka Caritasu przy Kurii Diecezjalnej.

b) Edukacja i wychowanie.

Na terenie Miasta i gminy Drohiczyn istnieje jeden oddział przedszkolny dla dzieci w wieku 3-5 lat, cztery oddziały „0”, cztery szkoły podstawowe zlokalizowane w Ostrożanach, Śledzianowie, Miłkowicach Jankach oraz Drohiczynie, gimnazjum w Drohiczynie, Liceum Ogólnokształcące w Drohiczynie, Zespół Szkół Zawodowych w Ostrożanach. Ponadto istnieje jeszcze wyższe Seminarium Duchowne oraz Szkoła Organistowska. Łącznie na terenie gminy naukę pobiera ok. 1500 uczniów w szkołach różnego szczebla. W poniższych tabelach przedstawiono stan oświaty, której organem prowadzącym jest Gmina Drohiczyn.

Tabela 1. DANE OGÓLNE – BAZA LOKALOWA

Lp	Szkoła	Liczba klas	Liczba pracowni	Liczba komputerów	Sale gimnastyczne
1	Gimnazjum	10	1	19	
2	SP Drohiczyn	12	2	16	
3	SP Śledzianów	7	1	15	
4	SP Ostrożany	8	1	5	
5	SP Miłkowice-Janki	7	1	10	1
		44	6	65	

Tabela 2. UCZNIOWIE I ODDZIAŁY WEDŁUG KLAS

Lp	Szkoła	Ogółem	Dziew- częta	Kl I	Kl II	Kl III	Kl IV	Kl V	Kl VI
1	Gimnazjum	304	161	102	90	112			
2	SP Drohiczyn	371	176	54	68	56	65	58	70
3	SP Śledzianów	72	30	13	11	11	10	19	8
4	SP Ostrożany	47	17	10	6	8	7	9	7
5	SP Miłkowice	59	26	11	8	8	9	8	15
	Razem	593	249	88	93	83	91	94	100

Tabela 3. DOWÓZ DZIECI

Lp	Szkoła	Dowożonych	Od 3 do 4 km	Powyżej 4 km
1	Gimnazjum	199	3	196
2	SP Drohiczyn	210	17	193
3	SP Śledzianów	28	28	
4	SP Ostrożany	35	35	
5	SP Miłkowice-Janki	9	6	3
	Razem	282	86	392

Tabela 4. Kl O

Lp	Szkoła	Ogółem	W tym dziew.	Roczniki			dowożenie
				1998	1997	1996	
1	Drohiczyn	48	28		46	2	26
2	Śledzianów	5	4		5		
3	Ostrożany	9	2		8	1	
4	Miłowice	12	6	1	12		1
		74	40	1	71	3	27

**Tabela 5. PLANOWANA LICZBA NAUCZYCIELI I ODDZIAŁÓW W PLACÓWKACH OSWIATOWYCH
W LATACH 2004 – 2017**

Rok szkolny	Miłkowice-Janki		Śledzianów		Ostrożany		Drohiczyn		Gimnazjum	
	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów	Liczba nauczycieli
2004/05	6	9	6	9	6	9	14	27	11	19
2005/06	6	9	6	9	6	9	14	27	11	19
2006/07	6	9	6	9	6	9	13	26	11	19
2007/08	6	9	6	9	6	9	13	26	11	19
2008/09	6	9	6	9	6	9	12	25	10	17
2009/10	6	9	6	9	6	9	12	25	10	17
2010/11									9	15
2011/12									9	15
2012/13									8	14
2013/14									8	14
2014/15									8	14
2015/16									7	13
2016/17									7	13

Stan budynków szkolnych jest zadowalający. W szkołach zlokalizowanych na terenach wiejskich niezbędne są bieżące remonty szczególnie elewacji zewnętrznych. Natomiast budynek szkoły w Drohiczynie wymaga modernizacji dachu i częściowej wymiany stolarki okiennej.

c) Kultura, sport i wypoczynek.

Organizacją życia kulturalnego zajmuje się Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury zatrudniający 8 osób (4 pełne etaty i 4 po ½ etatu) i dysponujący biblioteką, kinem, ośrodkiem kultury oraz muzeum.

Ze zbiorów miejskiej biblioteki posiadającej 38 418 woluminów korzysta ok. 808 czytelników wypożyczając przeciętnie ok. 47,54 tytułów rocznie. Ponadto zainteresowani mogą korzystać z bogato wyposażonej biblioteki przy Kurii Diecezjalnej i Wyższym Seminarium Duchownym.

Istniejące kino z widownią dla 160 osób w roku 2003 odwiedziło 858 widzów, natomiast muzeum gościło ok. 502 zwiedzających.

Na terenach wiejskich zainteresowani mogą skorzystać z 12 świetlic.

Na terenie gminy prowadzi działalność 1 zespół artystyczny, 3 koła zainteresowań oraz orkiestra dęta Ochotniczej Straży Pożarnej. W 2003 roku zorganizowano w gminie 42 imprezy kulturalne, w których wzięło udział 12700 uczestników.

Na terenie miasta i gminy istnieją obiekty rekreacyjno - sportowe w postaci hali sportowej, siłowni, sali gimnastycznej oraz 12 boisk – głównie przyszkolnych. Działalność prowadzą uczniowskie kluby szkolne, koło wędkarskie „Boleń”, koło łowieckie „Cyranka” ponadto powstają wiejskie drużyny piłkarskie, które od wiosny 2004 roku rozpoczną rozgrywki ligi gminnej.

d) Obiekty kultu religijnego i ochrony konserwatorskiej.

Na terenie gminy wierni korzystać mogą z obiektów kultu religijnego 4 Parafii Kościoła Rzymsko – Katolickiego oraz 2 Parafii Kościoła Prawosławnego.

Tradycje historyczne i walory kulturowe terenu miasta i gminy unaocznia duża liczba obiektów pod ochroną konserwatorską. Należą do nich:

- 13 zespołów obiektów sakralnych, głównie kościelnych i klasztornych,
- karczma, szkoła i młyn,
- 139 obiektów budownictwa wiejskiego, głównie drewnianego,
- 2 obiekty dworsko – parkowe,

- 16 obiektów cmentarnych, w tym 7 czynnych,
- oraz 459 stanowisk archeologicznych, w tym 19 wpisanych do rejestru zabytków.

Stan obiektów kultu religijnego i ochrony konserwatorskiej jest w większości niezadowalający. Budynki wymagają remontów szczególnie dachów i elewacji. Także i obiekty ochrony konserwatorskiej wymagają zabezpieczeń i ochrony. prace te wymagają dużej ilości nakładów finansowych. Obecni właściciele nie są w stanie z własnych środków sfinansować przedstawione zadania w możliwie krótkim czasie.

6. Infrastruktura techniczna

a) Drogi.

Przez teren miasta i gminy przebiega odcinek drogi krajowej nr 62 o długości 17,7 km oraz drogi wojewódzkiej nr 690 o długości 3,4 km. Ponadto mieszkańcy mają możliwość korzystania z sieci dróg powiatowych i gminnych o łącznej długości 185 km, o różnym najczęściej niewystarczającym standardzie i stanie technicznym. Długość dróg na terenie miasta i gminy oraz rodzaj nawierzchni ilustruje wykres nr 12.

Wykres nr 13: Długość dróg na terenie miasta i gminy Drohiczyn oraz ich standard w roku 2002

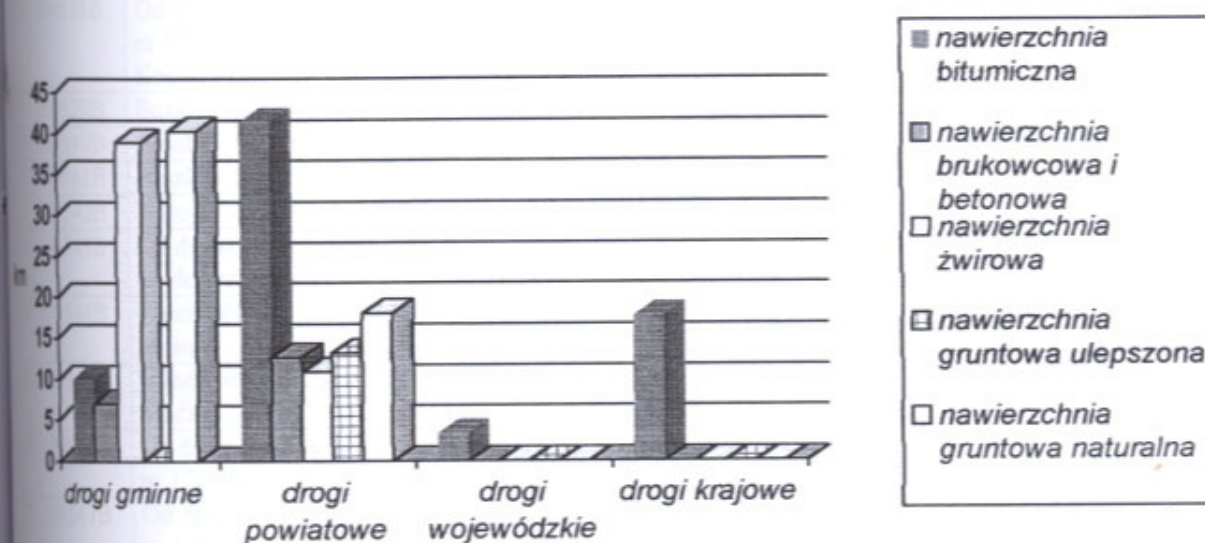

Tabela 6. SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA DRÓG GMINNYCH

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość w km	Nawierzchnia			
				asfaltowa	żwirowa	brukowcowa	gruntowa
1	109521B	Runice-Minczewo-Putkowice Nagórne	7,05		2,86	0,4	3,79
2	109522B	Putkowice Nadolne-Putkowice Nagórne - Rotki	2,38	1,85			0,53
3	109523B	Putkowice Nagórne - Lisowo	2,33		2	0,33	
4	109524B	Lisowo-Miłkowice Janki	1,61		1,61		
5	109525B	Klepacze-Ostrożany	2,35		2,35		
6	109526B	Łopusze - Ostrożany	3,59				3,59
7	109527B	Sledzianów Wierzchuca	3,96				3,96
8	109528B	Klepacze - Bryki	2,63				2,63
9	109529B	Lisowo - Miłkowice Maćki	2,22				2,22
10	109530B	Łopusze-Narajki-Sady	6,87		3,07	0,4	3,4
11	109531B	Bryki-Smarklice	2,69				2,69
12	109532B	Bryki - Narajki	2,85		2,05	0,8	
13	109533B	Sady - Miłkowice Maćki	3,17				3,17
14	109534B	Sady - Sieniewice	3,3		3,3		
15	109535B	Sutki - Rogawka	2,82		2,17	0,65	
16	109536B	Koczery - Sieniewice	3,03				3,03
17	109537B	Koczery - Sady	2,12				2,12
18	109538B	Od drogi powiatowej nr 1709B do wsi Koczery	0,88		0,88		
19	109539B	Bujaki - Zajęczniki	4,3		3,2		1,1
20	109540B	Bujaki - Rogawka	1,82		1,37	0,45	
21	109541B	Bujaki - Sytki	2,15		1,85	0,3	
22	109542B	Narajki - Skiwy Duże	1,39				1,39
23	109543B	Od drogi krajowej nr 62 do wsi Chutkowice	2,9		2,9		
24	109544B	Chrołowice - droga gminna	0,85		0,85		
25	109545B	Minczewo-Miłkowice Maćki	4,92				4,92
26	109546B	Od drogi powiatowej nr 1709B - Bujaki	2,65		2,65		
27	109547B	Od drogi powiatowej nr 1728B - Arbasy-Chechłowo-Obniże-do drogi powiatowej nr 1734B	4,92	1,3	2,27	1,35	
28	109548B	Od drogi powiatowej nr 1711B - Kłyzówka	1,1		1,1		

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY DROHICZYN

29	109549B	Ulica Mickiewicza	0,436	0,436			
30	109550B	Ulice Nieznanego Żołnierza, Zdrojowa, Sportowa	0,98	0,6			0,38
31	109551B	Ulica Plac Kościuszki	0,48	0,19		0,38	
32	109552B	Ulica Piłsudskiego	0,98	0,98			
33	109553B	Ulica 1-go Maja	0,09		0,09		
34	109554B	Ulica 3-go Maja	0,1		0,1		
35	109555B	Ulica Księdza Biskupa Władysława Jędruszka	0,33		0,33		
36	109556B	Ulica Kasztanowa	0,15		0,15		
37	109557B	Ulica Polna	0,11		0,11		
38	109558B	Ulica Jaśminowa	0,07		0,07		
39	109559B	Ulice Fama, Władysława Jagiełły	0,26			0,26	
40	109560B	Ulica Kościelna	0,15			0,15	
41	109561B	Ulica księdza Biskupa Łozińskiego	0,71	0,71			
42	109562B	Ulice Dmochowskiego, Różyckiego	0,275				0,275
43	109563B	Ulica Jagiellonczyka	0,335	0,335			
44	109564B	Ulica Kotlarska	0,32	0,32			
45	109565B	Ulica Bohaterów Września	0,4		0,4		
46	109566B	Ulica Zachodnia	0,65	0,65			
47	109567B	Ulica Daniela Romanowicza	0,17	0,17			
48	109568B	Ulica Ciechanowiecka	0,46	0,46			
49	109569B	Ulica Kraszewskiego	0,36	0,36			
50	109570B	Ulica Sienkiewicza	0,12	0,12			
51	109571B	Ulica Hołdu Pruskiego	0,31			0,25	0,06
52	109572B	Ulica Stefana Batorego	0,27			0,27	
53	109573B	Ulica Szmita	0,5	0,5			
54	109574B	Ulica Benedyktyńska	0,18	0,09			0,09
55	109575B	Ulica Aleja Jaćwieży	0,35		0,35		
56	109576B	Ulica Kramczewska	0,26				0,26
57	109577B	Ulica Konopnicka	0,23	0,23			
58	109578B	Ulica Prusa	0,16		0,16		
59	109579B	Ulica Montera, Prosta	0,37		0,05	0,31	
60	109580B	Ulica Litewska	0,15		0,15		
61	109581B	Ulica Podlaska	0,09				0,09
62	109582B	Ulica Południowa	0,06		0,06		
63	109583B	Ulice Ratuszowa, Nadbuzńska, Piastowska	0,26			0,26	
64	109584B	Ulica Słoneczna	0,05			0,05	
65	109585B	Ulica Słowackiego	0,09				0,09
66	109586B	Ulica Świętojańska	0,45		0,45		
67	109587B	Ulica Zamkowa	0,25			0,25	

68	109588B	Ulica Witosa	0,14			0,14	
Razem			94,956				

Z przedstawionego wykresu i zestawienia wynika, iż nawierzchnie dróg gminnych w zdecydowanej większości są żwirowe lub gruntowe. Jest to sytuacja szczególnie niekorzystna pod względem rozwoju turystyki i przedsiębiorczości.

Wskaźniki gęstości dróg o nawierzchni twardej i ulepszonej w mieście Drohiczyn w 2002r. kształtowały się poniżej wskaźnika gęstości dróg miejskich w byłym województwie białostockim.

b) Wodociągi i kanalizacja.

W roku 2003 miasto i gmina Drohiczyn posiadała 116,5 km czynnej sieci wodociągowej, do której przyłączono 1589 gospodarstw domowych. Możliwość korzystania z wodociągów posiadali mieszkańcy 35 wsi (na ich ogólną liczbę 37), co oznacza stopień zwodociągowania ok. 95 %, łącznie na terenie miasta i gminy Drohiczyn jest 116,5 km głównej sieci wodociągowej. Pozostało jeszcze nie zwodociągowane dwie miejscowości o zabudowie kolonijnej oraz kolonie innych wsi, jednak w związku ze zbyt wysokimi jednostkowymi kosztami budowy zaniechano wykonawstwa.

Woda dostarczana jest z dwóch ujęć wody: Narojki i Drohiczyn. Obiekt „Narojki” zaopatruje w wodę cały teren gminy Drohiczyn oraz 15 miejscowości z gminy Siemiatycze. Docelowo po modernizacji tego ujęcia polegającej na budowie zbiorników wyrównawczych o pojemności 1000 ³ planuje się likwidację obiektu Drohiczyn. Działanie to wpłynie na poprawę jakości oraz ograniczenie kosztów produkcji wody.

Miasto posiada oczyszczalnię ścieków o przepustowości 330m³ na dobę wybudowaną w 2003 r, jest to wystarczająca wydajność aby przyjąć ścieki z całego miasta. Obecnie wybudowane jest 7165 mb kanału głównego, 840 tłoczego oraz 5312 mb przyłączy kanalizacji sanitarnej. Aby zebrać wszystkie ścieki z miasta należy wybudować jeszcze 7500 m kanału głównego i tłoczego.

Na terenie miasta ułożonych jest 5155 m kanalizacji deszczowej, z której wody bez podczyszczania odprowadzane są rowami do rzeki Bug.

c) Gospodarka odpadami.

Na terenie miasta zlokalizowane jest komunalne wysypisko odpadów stałych, zmodernizowane w 1998 roku i spełniające wymogi ochrony środowiska. Pojemność wysypiska – zrealizowana w I etapie komora odpadów stałych o powierzchni 0,42 ha - zabezpiecza potrzeby w tym zakresie na lata najbliższe pozwolenie na eksploatację upływa w 2011 roku.

Na terenie miasta i gminy Drohiczyn przystąpiono do selektywnej zbiórki odpadów stałych.

d) Pozostała infrastruktura.

• *Elektroenergetyka.*

Istniejące źródła zasilania w energię elektryczną terenów miasta i gminy Drohiczyn, pracując w układzie dwustronnym - zapewniającym duży stopień pewności, zabezpiecza w pełni zapotrzebowanie mocy i energii mieszkańców i podmiotów gospodarczych. Stan techniczny istniejących urządzeń jest zróżnicowany; część urządzeń – zarówno linii przesyłowych jak i stacji transformatorowych wymaga remontów i modernizacji.

• *Ciepłownictwo.*

Na terenie miasta i gminy istnieje 18 kotłowni lokalnych, zabezpieczających dostawę energii cieplnej głównie do obiektów użyteczności publicznej i zakładów produkcyjnych. Dwie z nich stosują olej opałowy, pozostałe opalane są paliwami stałymi. W zabudowie mieszkaniowej dominują lokalne źródła ciepła opalane paliwami stałymi.

• *Gazownictwo.*

Na terenie gminy nie ma sieci dostawczych gazu ziemnego. Część mieszkańców korzysta z gazu butlowego propan-butan.

• *Telekomunikacja.*

Telefonia stacjonarna praktycznie pokrywa swym zasięgiem teren całej gminy. Nieliczne zabudowy kolonijne, korzystają z sieci komórkowej. Nie ma także problemów z przyłączeniami internetowymi w systemie analogowym. Występują natomiast w niektórych miejscowościach problemy z łączami cyfrowymi ze względu na słabą jakość łączy. Istnieje także możliwość dostępu do stałych łączy SDI, NEOSTRADA oraz DSL.

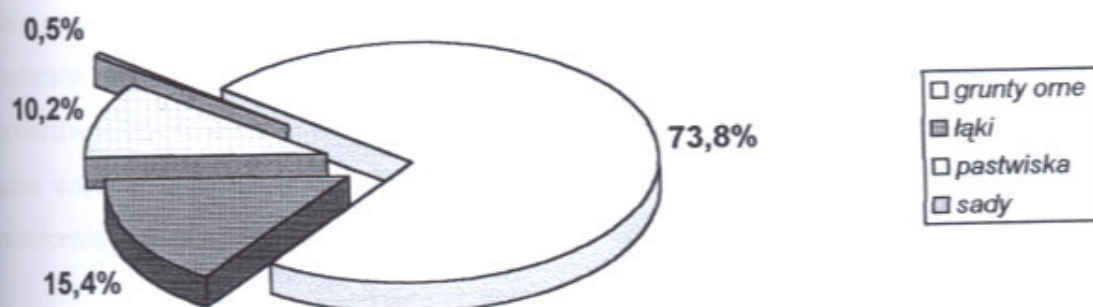
Na terenie miasta i gminy funkcjonuje system telefonii komórkowej PLUS, ERA oraz IDEA.

Z przedstawionego stanu infrastruktury wynika, iż praktycznie w każdym obszarze gmina ma poważne zaległości do nadrobienia, ponieważ ogranicza to w znacznym stopniu wielopłaszczyznowy rozwój społeczny.

7. Rolnictwo

a) Grunty i zasiewy.

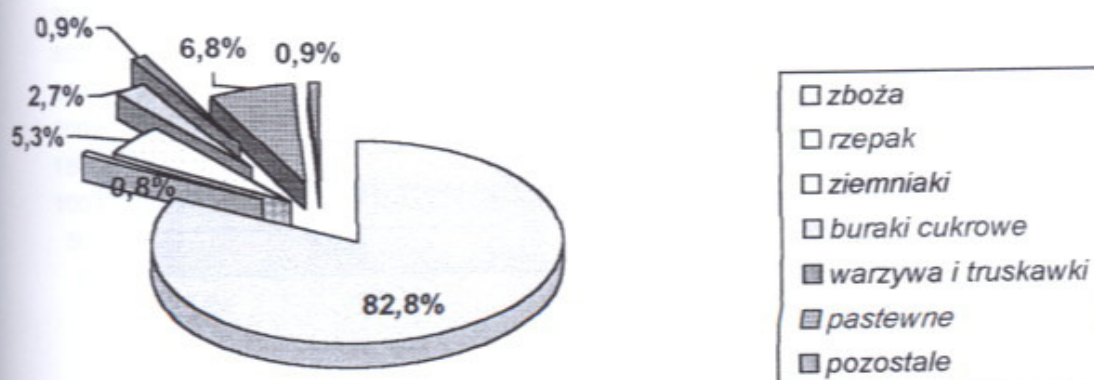
Na terenie miasta i gminy Drohiczyn użytki rolne w 2002 roku zajmowały 16 578 ha. Grunty orne zajmowały 11 699 ha, z czego pod zasiewami 10799 ha, a użytki zielone 4060 ha. Strukturę użytków rolnych w mieście i gminie przedstawia wykres nr 14.

Wykres nr 14: Struktura użytków rolnych na terenie miasta i gminy Drohiczyn w 2002 roku

Na gruntach ornych uprawia się głównie zboża, których powierzchnia zasiewów w 2002 roku wynosiła 8922 ha oraz ziemniaki – 572 ha i rośliny pastewne – 729 ha. Wśród zbóż dominowały gatunki ekstensywne – mieszanki zbożowe, żyto oraz owies stanowiące 59,6 % ich powierzchni. Strukturę zasiewów w 2002 roku ilustruje wykres nr 15.

Wykres nr 15: Struktura zasiewów na gruntach ornych miasta i gminy Drohiczyn w 2002 r.

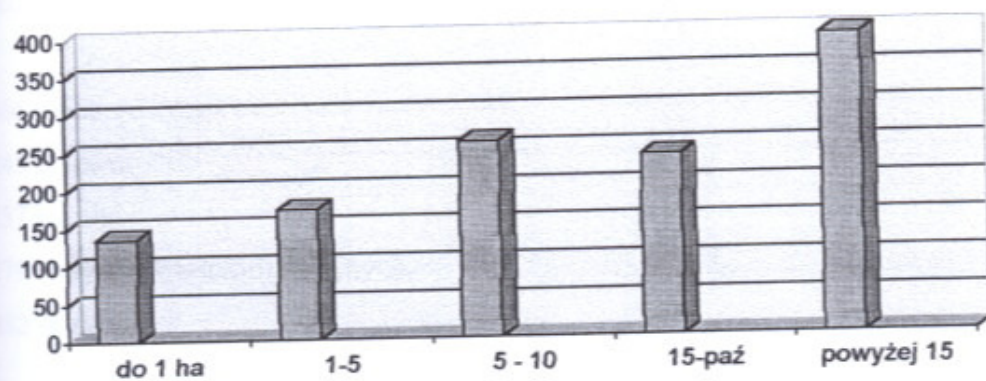

Z przedstawionego zestawienia wynika, iż powierzchnia uprawy zbóż stanowi decydującą część upraw. Jest to układ wskazujący, iż rolnicy poszczególne uprawy dostosowują do rynku zbytu oraz zapotrzebowania na samo zaopatrzenie paszowe. Obserwuje się stopniowy wzrost uprawy rzepaku. Jest to korzystna tendencja dająca obraz poprawy koniunktury zbytu roślin przemysłowych.

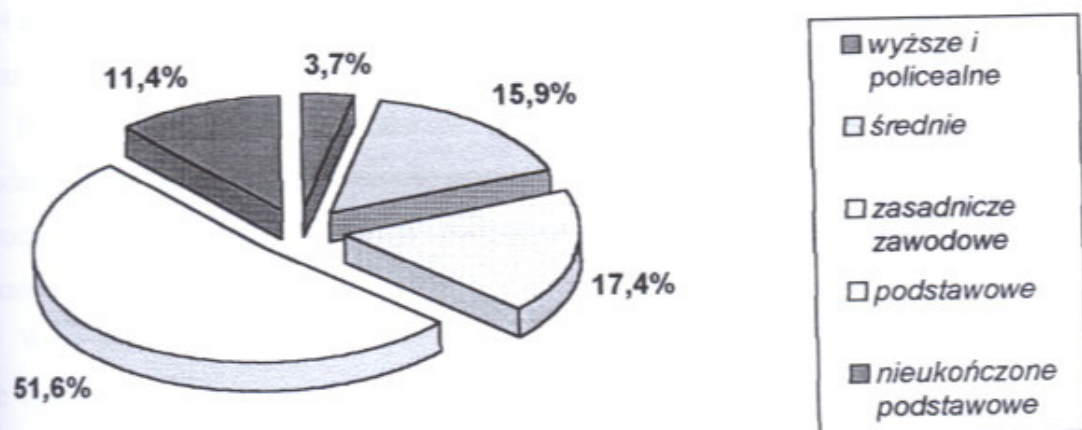
b) Gospodarstwa rolne.

O rolniczym charakterze terenu przesądza 1203 gospodarstw rolnych (według siedziby użytkownika) dających zatrudnienie dla 3192 osób, tj. 76,5 % ludności czynnej zawodowo. Średnia powierzchnia jednego gospodarstwa wynosiła w 2002 roku 14,19 ha, a strukturę gospodarstw wg grup obszarowych ilustruje wykres nr 16. Większość użytkowników gospodarstw rolnych to rolnicy z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym. Znaczna część z nich ukończyła kursy rolnicze. Strukturę ludności rolniczej wg poziomu wykształcenia ilustruje wykres nr 17.

Wykres nr 16: Liczba gospodarstw rolnych wg grup obszarowych na terenie miasta i gminy Drohiczyn wg PSR 2002

Wykres nr 17: Struktura ludności rolniczej wg poziomu wykształcenia wg PSR 1996

Użytkownicy gospodarstw rolnych posiadają do dyspozycji 1106 budynków inwentarskich, w tym:

- 866 obór
- 245 chlewni
- 257 kurniki
- 279 budynków wielofunkcyjnych,
- 882 stodoły.

Przeciętna obsada inwentarza w 1 gospodarstwie rolnym w 2002 roku wynosiła:

- 6,53 bydła, natomiast wielkość stada 9,98szt,
- 7,85 sztuk trzody chlewnej, natomiast wielkość stada 17,17 szt,
- 0,4 sztuk owiec i 0,2 sztuk koni,
- oraz 281 sztuk drobiu, natomiast wielkość stada 678 szt

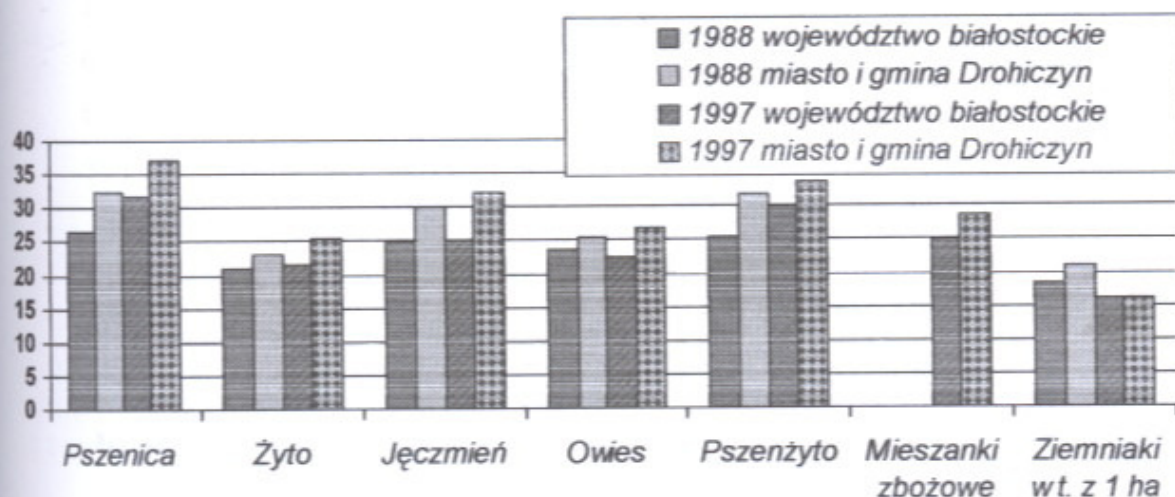
Przeważająca liczba gospodarstw prowadzi wyłącznie działalność rolniczą (159 gospodarstw prowadzi także działalność pozarolniczą), a wśród nich zdecydowana większość to producenci na rynek. Produkcja zwierzęca jest istotnym kierunkiem produkcji w większości gospodarstw rolnych.

Wszystkie gospodarstwa rolne w gminie stanowią źródło utrzymania użytkownika i jego rodziny, a przeważająca większość stanowi jego źródło podstawowe. Przeważającą grupę gospodarstw zamieszkują rodziny wielopokoleniowe, jednak jest także grupa gospodarstw prowadzonych przez rolników dorosłych bez członków rodzin do lat 25 oraz prowadzonych wyłącznie przez emerytów i rencistów.

c) Poziom produkcji rolnej.

Rolnicy w 1997 roku uzyskali plony znacznie wyższe niż średnio w województwie białostockim, co ilustruje wykres nr 18. Średni plon 4 podstawowych zbóż w wysokości 30,4 dt/1ha uzyskany w mieście i gminie Drohiczyn był najwyższy w województwie. Na przestrzeni ostatnich 10 lat wzrastały plony wszystkich – za wyjątkiem owsa – zbóż, zmniejszyły się natomiast plony ziemniaków.

Wykres nr 18: *Plony ziemiopłodów (w q z 1 ha) w gminie Drohiczyn w latach 1988 - 1997 na tle woj. białostockiego*

W latach 1988 – 1997 nastąpiły dość istotne zmiany w strukturze zasiewów. Wzrosła powierzchnia uprawy pszenicy i pszenżyta, spadła natomiast powierzchnia uprawy ziemniaków i roślin pastewnych. W gminie uprawia się dość dużo jak na warunki województwa podlaskiego buraków cukrowych, roślin warzywnych oraz truskawek.

Głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej w gminie jest niewątpliwie chów bydła mlecznego oraz produkcja żywca wieprzowego i wołowego. Obsada zwierząt na 100 ha użytków rolnych jest w gminie Drohiczyn niższa niż w województwie podlaskim i wynosi:

- Bydło ogółem – 51,5 szt.,
- Trzoda chlewna – 56,2 szt.,
- Krowy – 26,5 szt.,
- Owce – 4,0 szt.,
- Konie – 2,2 szt.

8. Sieć handlowo-usługowa i baza turystyczna.

a) Sieć handlowo-usługowa.

Sieć handlowo – usługowa na terenie miasta i gminy Drohiczyn dostosowana jest w zasadzie do potrzeb obsługi miejscowej ludności oraz turystów. Sieć tą tworzą:

- 28 sklepów spożywczych z czego 12 w mieście,

- 29 sklepów pozostałych głównie wielobranżowych,
- 12 zakładów usług rzemieślniczych,
- 16 zlewni mleka,
- 2 punkty skupu żywca i 3 bazy obsługi rolnictwa,
- 62 podmioty świadczące usługi budowlane oraz 22 podmioty świadczące usługi transportowe,
- 30 podmiotów świadczących usługi w zakresie rolnictwa, leśnictwa i łowiectwa,
- 1 urząd pocztowy, 2 oddziały pocztowe oraz 1 agencja pocztowa,
- 2 stacje paliw, Bank Spółdzielczy, centrala telekomunikacyjna, filie firm ubezpieczeniowych itp.

b) Baza turystyczna.

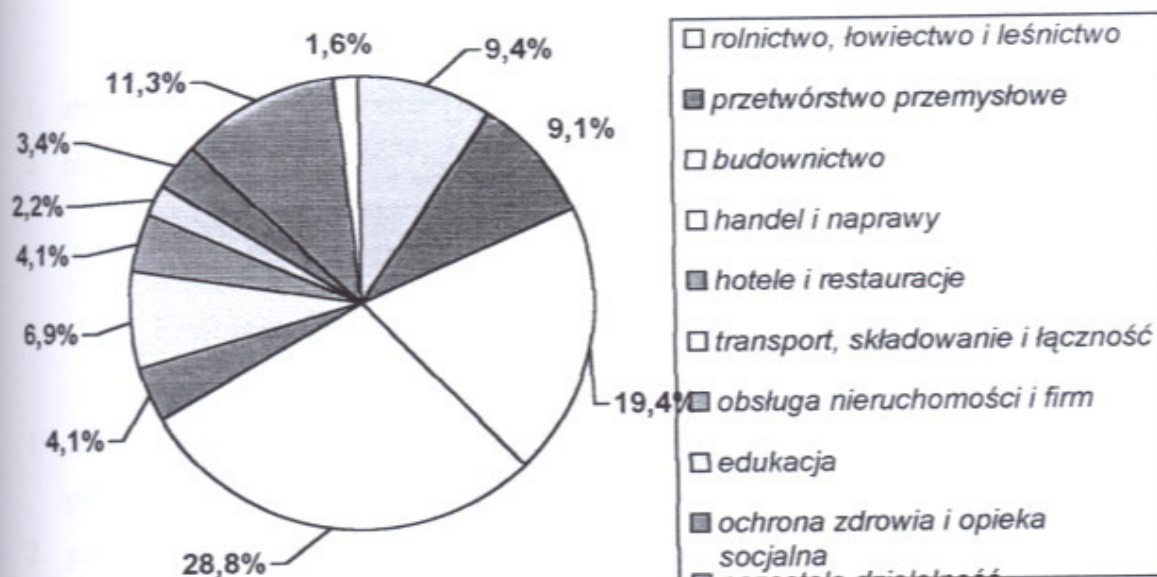
Według stanu na koniec kwietnia 2004r. na terenie miasta i gminy Drohiczyn funkcjonowały: 2 obiekty noclegowe posiadające 79 miejsc noclegowych, 25 kwater agroturystycznych i turystycznych oraz 3 obiekty gastronomiczne dysponujące 225 miejscami. Pomimo wybitnych walorów turystyczno – wypoczynkowych terenów miasta i gminy Drohiczyn ruch turystyczny jest tu niewielki.

Stosunek liczby korzystających z noclegów do liczby miejsc noclegowych jest prawie dziesięciokrotnie niższy dla gminy (2,0) niż dla województwa (19,7), co wskazuje na negatywną tendencję niskiego stopnia wykorzystania miejsc noclegowych istniejących na terenie gminy. Niewątpliwą przyczyną braku zainteresowania turystów gminą są braki w zakresie infrastruktury technicznej głównie w zakresie turystycznym (szlaki turystyczne, wyposażenie rekreacyjno - sportowe), uboga oferta w zakresie wypoczynku kwalifikowanego, niedostateczna promocja walorów gminy oraz niedostosowanie obiektów noclegowych do coraz większych wymagań współczesnego turysty (brak obiektu hotelowego o wysokim standardzie).

c) Pozostała działalność gospodarcza.

Według stanu na koniec 2002r. na terenie gminy funkcjonowało 339 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, z tego 14 w sektorze publicznym. Strukturę podmiotów wg sekcji EKD przedstawia wykres nr 19.

Wykres nr 19: Struktura podmiotów gospodarczych gminy Drohiczyn wg sekcji EKD

Działalność produkcyjną prowadzi 29 podmiotów z czego 28 to zakłady osób fizycznych. Większe zakłady produkcyjne na terenie miasta i gminy Drohiczyn to:

- Zakład Przetwórstwa Drzewnego w Ostrożanach,
- zakład produkujący artykuły dekoracyjne,

dwie piekarnie.

9. Identyfikacja podstawowych problemów

a) Problemy przyrodnicze i ekologiczne:

1. konieczność zachowania walorów środowiska przyrodniczego oraz przestrzegania obowiązujących przepisów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego,
2. niezadowalający stan czystości wód rzeki Bug, powodowany przez dopływ zanieczyszczeń ściekami płynącymi z górnego biegu rzeki,

3. zbyt mała liczba podlegających ochronie prawnej pomników przyrody,
4. postępująca degradacja obiektów mogących stanowić rezerwaty przyrody np.: topolina, góra zamkowa, murawy piaskowe w okolicy Zajęcznik,
5. wysoki stopień zanieczyszczenia wód podziemnych wynikający z niedostatecznego zabezpieczenia składowisk obornika i gnojowicy.

b) Problemy środowiska kulturowego i zabytkowego:

1. zły stan techniczny większości obiektów kulturowych, konserwatorskich i religijnych,
2. niedostatecznie oznaczone i udostępnione zwiedzającym zabytki kultury i tradycji.

c) Problemy związane z infrastrukturą techniczną:

1. zły stan nawierzchni dróg na terenie wsi oraz części ulic w mieście i zbyt mała ilość parkingów dla samochodów osobowych, brak ścieżek rowerowych, i przyrodniczych,
2. gmina nie ma rozwiniętej infrastruktury gazowej, należy dążyć do wykonania koncepcji gazyfikacji miasta i jej realizacji, co pozwoli na zlikwidowanie indywidualnych źródeł ciepła i zastosowanie gazu jako czynnika grzewczego,
3. zbyt mało rozwinięta linia kanalizacyjna w mieście i brak przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich,
4. brak obwodnicy miasta,,
5. zły stan części sieci wodociągowej oraz brak zbiorników wyrównawczych na ujęciu wody w Narojkach,

10. Finanse gminy.

Organy gminy realizują określone zadania publiczne, których rozmiary i strukturę określa budżet gminy. Budżet ten, będąc zespołem narzędzi i środków służących realizacji określonych lokalnych zadań społeczno-ekonomicznych, może być wykorzystywany przez organy gminy w oddziaływaniu na proces rozwoju lokalnego, jego dynamikę i strukturę.

Tabela nr 7. RZECZYWISTE I PROGNOZOWANE MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA INWESTYCJI.

Kategoria			Rzeczywiste wykonanie					Prognoza						
			1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
			7809	6943	7725	9062	7954	8378	9193	9833	10324	10842	11383	11951
1.1	W tym:	Dochody własne	2407	2202	2529	3351	2744	2669	2749	2941	3088	3243	3405	3575
1.2		Subwencje	3560	3996	4391	4657	3975	4755	5316	5685	5969	6268	6581	6909
1.3		Dotacje	1842	745	805	1054	1235	954	1128	1207	1267	1331	1397	1467
2		Wydatki gminy ogółem	7584	7039	7115	9031	10686	9183	8737	9417	9901	10268	10833	11241
2.1		Wydatki bieżące	5448	6159	6600	7096	6764	7095	7683	8497	8911	9258	9703	10091
	W tym	Wynagrodzenia i pochodne	3091	3727	3723	3770	3962	4123	4329	4545	4681	4821	4966	5115
		Pozostałe wydatki	2357	2432	2877	3326	2802	2972	3354	3952	4230	4437	4737	4976
3		Wydatki inwestycyjne	2136*	880*	515*	1935*	3922*	2088*	1054**	920**	990**	1010**	1130**	1150**

* wydatki łącznie z dotacjami inwestycyjnymi i pożyczkami.

** planowane wydatki inwestycyjne z własnego budżetu.

Źródło: Sprawozdania z dochodów i wydatków Urzędu Miasta i Gminy Drohiczyn

Rozwój gminy uzależniony jest od jej zdolności do inwestowania oraz aktywnej polityki podatkowej. Przedstawiona wyżej tabela obrazuje stan finansów gminy Drohiczyn z wykonania budżetu w latach 1999 – 2003 oraz prognozę na lata 2004 – 2010. Z powyższych zestawień wynika, iż ze środków własnych gmina będzie mogła wyasygnować kwotę ok. 1 miliona złotych na inwestycje. Będzie to uzależnione głównie od racjonalnej polityki finansowej samorządu.

Jeżeli realne będzie pozyskanie środków z zewnątrz np. z funduszy strukturalnych do 75% dofinansowania, to możliwe będzie rocznie przeznaczyć na inwestycje nawet do 4 milionów złotych bez sięgania po kredyty. Przewiduje się, iż najważniejszymi zadaniami inwestycyjnymi będą: modernizacja dróg, dalsza budowa kanalizacji sanitarnej na terenie Drohiczyzna, modernizacja ujęcia wody w Narojkach oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej.

II. Analizy i planowanie.

11. Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych

MOCNE STRONY:

- Położenie (krajobraz, rzeka Bug, pagórki, czyste środowisko)
- Dogodne położenie na trasie Siemiatycze – Warszawa w historycznym grodzie
- Znacząca działalność kościoła katolickiego – diecezji drohiczyńskiej (seminarium duchowne, Kolegium Teologiczne, biblioteka, archiwum, muzeum)
- Potencjał ludności (miasto i wieś)
- Estetyczny wygląd centrum miasta
- Dobra baza noclegowa (kwatery prywatne)
- Wolne tereny pod inwestycje,
- Działania samorządu na rzecz wspierania inwestycji,
- Środowisko naturalne,

SŁABE STRONY:

- Brak zakładów przetwórstwa produkcji rolnej
- Zbyt mały zasięg sieci kanalizacyjnej
- Budżet gminy nie zaspokajający potrzeb
- Odpływ młodych, wykształconych ludzi do ośrodków wielkomiejskich
- Niedostateczna baza dla rozwoju turystyki
- Ukryte bezrobocie
- Zanieczyszczenie rzeki Bug
- Zła infrastruktura turystyczna (oznakowanie terenów, szlaki turystyczne, prom, pole namiotowe. itp.)
- Stan rolnictwa (niestabilność rynku rolnego)
- Bezrobocie długookresowe, w szczególności wśród kobiet i młodzieży,

- infrastruktura techniczna – duży stopień skanalizowania i zwodociągowania,
- rezerwy oczyszczalni ścieków,
- telefony,
- dobra infrastruktura energetyczna,
- społeczeństwo coraz lepiej wykształcone,
- inwestycje z budżetu miasta,
- bogactwo kulturowe,
- baza sportowa,
- kwalifikacje pedagogów,
- funkcjonowanie Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- prywatne gabinety lekarskie,
- Komisariat Policji,
- dzielnicowi.
- spadek przedsiębiorczości,
- malejąca dynamika przyrostu ilości podmiotów gospodarczych,,
- słaba kondycja firm,
- brak sieci gazowej,
- zły stan techniczny dróg i chodników,
- brak instytucji wspierania przedsiębiorczości,
- brak zaplecza okołobiznesowego, w szczególności noclegowego i gastronomicznego,
- Brak stadionu sportowego
- brak informacji gospodarczej,
- spadek jednorodzinnego budownictwa mieszkaniowego,
- mała ilość miejsc parkingowych ,
- zły stan budynków komunalnych,
- słabe zaplecze sanitarne miasta,
- brak systemu monitoringu środowiska,
- niewystarczająca współpraca samorządu lokalnego z przedsiębiorcami,
- brak całodobowego komisariatu,
- niskie nakłady finansowe na pomoc społeczną,
- starzenie się społeczeństwa,
- brak ścieżek rowerowych,
- brak punktu informacji turystycznej,
- zła komunikacja,
- zbyt niskie nakłady na promocję kultury i sportu,
- niewystarczająca ilość miejsc zabaw dla dzieci i młodzieży.

SZANSE:

- zachowanie walorów środowiska naturalnego,
- rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej,
- akcesja do Unii Europejskiej,
- środki przedakcesyjne i akcesyjne Unii Europejskiej,
- otwarcie na rynki zagraniczne,
- poprawa bezpieczeństwa,
- współpraca międzygminna, w tym w ramach tzw. związków gmin,
- napływ kapitału zagranicznego,
- możliwość zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na tereny pod przemysł i usługi produkcyjne,
- dalsza decentralizacja finansów publicznych.

ZAGROŻENIA:

- zła sytuacja gospodarcza Polski,
- chaos w finansach publicznych,
- marginalizacja regionu Podlasia,
- brak instrumentów wspierania przedsiębiorczości i redukcji bezrobocia,
- niespójny i niestabilny system prawny,
- skażenie środowiska naturalnego,
- brak poczucia bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa socjalnego,
- odpływ na zewnątrz ludzi młodych,
- nadmierny ruch samochodowy w centrum miasta,
- nieadekwatny podział środków finansowych w stosunku do ilości zadań przekazanych gminom,
- przeznaczenie środków pomocowych na inwestycje regionalne lub ponadregionalne, kierowane do dużych ośrodków.

Mocne strony to walory gminy, które wynikają z jej specyficznego położenia, zasobów, potencjału gospodarczego czy warunków naturalnych, ale często są również efektem dotychczasowego dorobku mieszkańców, umiejętności władz lokalnych w zakresie zarządzania gminą. Mocne strony stanowią o przewagach w konkurencji z otoczeniem i ich właściwe wykorzystanie jest często kluczem do dalszego rozwoju.

Słabe strony określają te elementy funkcjonowania wewnętrznego gminy, które mają głównie negatywny wpływ na jakość warunków życia mieszkańców. Wynikają one często z ograniczeń zasobów materialnych i organizacyjnych, jak i w dostępie do wewnętrznych i zewnętrznych źródeł wsparcia

Na takie postrzeganie swoich szans niewątpliwie wpływa obecna kondycja budżetu gminy, nieadekwatna do potrzeb i oczekiwań pracowników sfery budżetowej, kondycja rolnictwa - prowadzącego rodzaju działalności na terenie gminy oraz odpływ ludzi młodych z terenu gminy.

Mieszkańcy dostrzegają braki zarówno w dziedzinie infrastruktury, jak i w sferze mentalnej (pesymizm, apatia ludności, brak inicjatywy). Tylko rozwój infrastruktury publicznej i działalności gospodarczej, wzmocniony środkami pozabudżetowymi (np. fundusze strukturalne) da szansę wzmocnienia potencjału wytwórczego ludności.

12. Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z innymi dokumentami skali krajowej, wojewódzkiej i Strategią Zrównoważonego Rozwoju miasta i gminy Drohiczyn.

a) Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z dokumentami planistycznymi ponadgminnymi.

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo – ekologicznego, społecznego oraz gospodarczo – infrastrukturalnego. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym jak i gminnym. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drohiczyn ze swoimi celami nadrzędnymi oraz celami cząstkowymi, wpisuje się w zakres działań rozwojowych poszczególnych sfer życia publicznego i gospodarczego powiatu, województwa, kraju.

Infrastruktura drogowa

Głównym elementem atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej jest sprawnie funkcjonująca sieć drogowa. Szczególne znaczenie ma to przy działalności inwestycyjnej opartej na transporcie. Zły stan nawierzchni jezdni powoduje wydłużenie czasu przejazdu, wyższe koszty eksploatacji pojazdów oraz większe zagrożenie wypadkowe. Ponadto

utrudnienie dostępu do obiektów cennych turystycznie, których jest bardzo dużo na terenie gminy powoduje, iż obszar ten staje się mało atrakcyjny powodując ubożenie społeczeństwa.

Związki z innymi działaniami zewnętrznymi

- ✓ Długookresową strategią trwałego zrównoważonego rozwoju,
- ✓ Narodowym planem rozwoju
- ✓ Strategią rozwoju województwa podlaskiego,

„...Obszar funkcjonalny POŁUDNIOWO – WSCHODNI ukierunkowany będzie na: wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich, w tym pozarolniczych funkcji wsi, działalność produkcyjną i przetwórczą oraz turystykę na obszarze Białowieskiego Parku Narodowego i jego otuliny, a także Podlasia Nadbużańskiego (obszar trzech powiatów białkopodlaskiego, hajnowskiego i siemiatyckiego)”¹

- ✓ Programem rozwoju turystyki i zagospodarowania turystycznego województwa podlaskiego do 2010 roku.

„...ważnym celem strategicznym rozwoju turystyki w województwie podlaskim powinien być rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej. Infrastruktura turystyczna powinna przede wszystkim umożliwiać dojazd, zapewnić bezpieczeństwo podróży i pobytu...”²

Cele ogólne:

- ✓ Dostosowanie nawierzchni drogowej do bieżących i przyszłych potrzeb przedsiębiorczości i ruchu turystycznego.
- ✓ Dostosowanie ciągów pieszych szlaków turystycznych do rosnącego i bardziej wymagającego ruchu turystycznego.
- ✓ Monitorowanie potrzeb w zakresie infrastruktury drogowej i efektów prowadzonych działań

¹ Streszczenie Strategii Województwa podlaskiego rozdział I

² Program Rozwoju Turystyki i Zagospodarowania Turystycznego Województwa podlaskiego do 2010r rozdział 1.6.2.

Cele szczegółowe

- ✓ Zwiększenie ilości dróg o nawierzchni bitumicznej.
- ✓ Zwiększenie ilości ciągów pieszych nawierzchni utwardzonej (kostka brukowa)
- ✓ Oznaczenie szlaków turystycznych.
- ✓ Właściwe oznakowanie informacyjne dróg.

Ochrona środowiska naturalnego i gospodarka wodociągowa

Jednym z ważniejszych czynników zrównoważonego rozwoju danej społeczności lokalnej jest ochrona środowiska naturalnego i dostępność społeczeństwa do publicznej sieci wodociągowej zawierającą wodę o dobrych parametrach jakościowych, niskich kosztach produkcji i małą ingerencję w środowisko naturalne.

Realizując powyższe zamierzenia należy zwiększyć sieć kanalizacyjną na terenie miasta, zmodernizować stację uzdatniania wody w Narojkach oraz przyłączyć miasto Drohiczyn do tej stacji, likwidując jednocześnie nieefektywną stację w Drohiczynie.

Związki z innymi działaniami zewnętrznymi:

- ✓ Strategią rozwoju województwa podlaskiego,

„...Modernizacja infrastruktury z zakresu ochrony środowiska (oczyszczalnie ścieków, kanalizacje sanitarne i wodociągowe itp.) przyczyni się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz ułatwi dostęp do terenów wypoczynkowych turystycznie atrakcyjnych...”

- ✓ Program Rozwoju Turystyki i Zagospodarowania Turystycznego Województwa podlaskiego do 2010r rozdział 5.6.2.³

„...Skuteczna ochrona najcenniejszych walorów i obszarów przyrodniczych będących największym bogactwem województwa..

³ Program Rozwoju Turystyki i Zagospodarowania Turystycznego Województwa podlaskiego do 2010r rozdział 5.6.2.

b) Powiązanie ze Strategią Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Drohiczyn.

Plan Rozwoju Lokalnego jest tworzony na bazie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Drohiczyn i cele zawarte w strategii stanowią podstawę do realizacji celów planu. Metodologia oraz zakres zadań realizacyjnych zawarte w strategii przedstawiono poniżej.

W procedurze konstruowania strategii rozwoju zrównoważonego miasta i gminy Drohiczyn przestrzegane były dwie zasady:

- *consensusu społeczności lokalnej co do przyjętych celów i zadań strategicznych;*
- *otwarcia strategii w wymiarze egzogenicznym.*

Pierwsza z wymienionych zasad wymagała włączenia do prac nad strategią przedstawicieli społeczności lokalnej reprezentujących różne środowiska i grupy interesów. Było to konieczne, założono bowiem, że strategia ma wypracować formy i środki współpracy wszystkich podmiotów na rzecz rozwoju Miasta i Gminy Drohiczyn. W tej sytuacji zastosowano metodę warsztatów, podczas których przedstawiciele społeczności lokalnej mieli możliwość zaprezentowania swoich poglądów na temat przyszłości gminy, a ponadto przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców wsi.

Zasada otwartości strategii rozwoju gminy na otoczenie wymagała takiego formułowania celów i zadań strategicznych, aby znacząca część efektów ich realizacji przekraczała skalę gminną. Skala, struktura oraz zasięg przestrzenny funkcji egzogenicznych (np. turystyki, szkolnictwa wyższego) z jednej strony określą przyszłą rolę gminy Drohiczyn w układzie terytorialnym oraz miejsce jej gospodarki lokalnej w strukturze gospodarki narodowej; z drugiej zaś, powiększając skalę efektywnego popytu (ponad popyt lokalny) na efekty działalności lokalnych podmiotów gospodarczych, zadecydują o skali dochodów tych podmiotów, a także – pośrednio o dochodach społeczności lokalnej oraz dochodach własnych gminy.

Największym bogactwem i szansą rozwojową Drohiczyzna jest bogata historia oraz dziedzictwo kulturowe gminy i Diecezji Drohickej, które mogą i powinny być wykorzystane dla ożywienia gospodarczego regionu poprzez rozwój różnorodnych

form turystyki i aktywnego wypoczynku. Warunkiem wykorzystania tej szansy przez gminę będzie dostosowanie do potrzeb rozwoju ruchu turystycznego wyposażenia w infrastrukturę techniczną zarówno miasta, jak i terenów wiejskich, zgodnie z wymogami ochrony środowiska.

Niezależnie od powyższego nadal podstawową funkcją gminy będzie funkcja rolnicza. Niższe dochody rolników mogą być uzupełniane dochodami z działalności usługowej zwłaszcza w zakresie obsługi ruchu turystycznego - w tym całorocznego, ale też w zakresie obsługi rynku rolnego.

Potrzeby wynikające z sytuacji społeczno-gospodarczej mieszkańców, specyfika gminy objętej wysokimi reżimami ochronnymi dziedzictwa kulturowego, jej położenie oraz kierunki obecnej aktywności społecznej mieszkańców pozwalają stwierdzić, że głównym celem rozwoju miasta i gminy Drohiczyn jest:

MISJA

**MIASTO I GMINA DROHICZYN
MALOWNICZO POŁOŻONY NAD BUGIEM
BOGATY W HISTORIĘ I DARY NATURY OŚRODEK KULTUROWY
DĄŻY DO PODNIESIENIA POZIOMU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW
I ROZWOJU GOSPODARCZEGO
PRZY WYKORZYSTANIU ZASOBÓW LOKALNYCH
ORAZ WALORÓW ŚRODOWISKA KULTUROWEGO PRZYRODNICZEGO**

W ramach tak postawionego celu głównego wyznaczyć można następujące cele strategiczne:

- Cel I – *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,*
- Cel II – *Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego*

dla rozwoju turystyki jako źródła dochodów mieszkańców oraz budżetu gminy,

Cel III – *Zaspokojenie potrzeb i aspiracji mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej i edukacji,*

Cel IV – *Zapewnienie sprawnego i niezawodnego funkcjonowania infrastruktury technicznej z uwzględnieniem potrzeb społecznych oraz wymogów ochrony środowiska.*

CEL I

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Niska efektywność rolnictwa oraz wysoki stopień bezrobocia ukrytego na wsi wywołują potrzebę podejmowania działań wspierających wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Powinny one prowadzić do zatrudnienia nadwyżek siły roboczej w innych dziedzinach gospodarki oraz tworzenia na wsiach kapitałów pozwalających na powiększanie gospodarstw i wyposażenie ich w środki produkcji oraz podejmowanie produkcji specjalistycznej. Potrzebne są także zmiany poprawiające konkurencyjność w rolnictwie, ale również rozwijające inne formy społecznej aktywności /usługi/.

Konkurencyjność rynkową produkcji rolnej w gminie poprawiać można podnosząc jakość produkcji. Naturalne warunki produkcji, niski poziom nawożenia mineralnego, produkcja w czystym ekologicznie regionie sprzyjają wytwarzaniu produktów ekologicznie czystych, które mogą być sprzedawane na zewnątrz za pośrednictwem grup producenckich, ale też i być magnesem przyciągającym turystów. Warunki te stanowią mogą także uzasadnienie dla rozwoju zielarstwa wraz z jego przerobem.

Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na terenie gminy następować będzie poprzez działania na rzecz rozwoju agroturystyki oraz pomoc organizacyjną i informacyjną dla osób podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą w obrębie gospodarstw wiejskich.

Organizacja skupu i przetwórstwo płodów rolnych jest warunkiem zwiększenia udziału sprzedaży wytwarzanych produktów w stosunku do konsumowanej w gospodarstwach, a tym samym jest źródłem tworzenia kapitałów na wsiach.

CEL II

Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju turystyki jako źródła dochodów mieszkańców oraz budżetu gminy.

Podstawą rozwoju funkcji turystycznych gminy są wybitne wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego. Wobec konkurencji innych ośrodków turystycznych konieczne jest podjęcie przedsięwzięć zmierzających do podnoszenia atrakcyjności gminy. Polityka w tym zakresie powinna uwzględniać konieczność: utrzymania walorów środowiska, wykorzystania istniejących zasobów oraz tworzenia nowych atrakcji. Niezbędna jest tu współpraca z władzami kościelnymi oraz organizacjami i instytucjami działającymi na terenie gminy oraz miasta Drohiczyn. Głównym celem współpracy jest zwiększenie konkurencyjności gminy w zakresie oferowanych usług w stosunku do innych ośrodków między innymi poprzez oferowanie usług komplementarnych, podnoszenie jakości usług oraz wspólne działania promocyjne.

Rozwój współpracy ma na celu kształtowanie wizerunku gminy Drohiczyn, jako regionu turystycznego. Stworzy to szanse zwiększenia ilości osób przyjeżdżających z innych regionów oraz rozwoju turystyki zagranicznej, kształtowanie systemu atrakcji i pakietów usług turystycznych, a ponadto zwiększenie możliwości zaoferowania usług typu rekreacyjnego dla mieszkańców miasta i gminy Drohiczyn oraz innych gmin.

Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy wymaga budowy na terenie gminy urządzeń rekreacyjnych i sportowych, a także zwiększenia ilości i standardu bazy noclegowej i gastronomicznej.

Dla rozwoju turystyki w warunkach konkurencji niezbędne jest podejmowanie aktywnych działań promocyjnych. Podstawą promocji gminy powinno być eksponowanie unikalności wynikającej z połączenia wybitnych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Cel III Zaspokojenie potrzeb i aspiracji mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej i edukacji.

Podstawowym zadaniem władz samorządowych, jako podmiotu sterującego gminą, winno być tworzenie możliwie jak najlepszego środowiska życia dla mieszkańców gminy. System infrastruktury społecznej obejmuje szeroki wachlarz podstawowych usług dla ludności w sferze bytowej, oświaty, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury, rekreacji i wypoczynku.

Cel ten zakłada stworzenie dobrych warunków dla wszechstronnej edukacji, podnoszenia poziomu życia mieszkańców i dążenie do zrównania go z wyższym zazwyczaj poziomem dużych miast. Warunkiem realizacji tego celu będzie stworzenie możliwie jak najlepszych walorów użytkowych wymienionych wyżej funkcji infrastruktury społecznej. Dla każdego mieszkańca gminy dana funkcja (mieszkaniowa, obsługi), lub określone urządzenie (np. mieszkanie) będą miały inny walor użytkowy. Zależać to będzie od: zdolności do zaspokajania określonych potrzeb, kosztu jaki użytkownik musi ponieść korzystając z niego oraz jego dostępności przestrzennej.

Cel IV Zapewnienie sprawnego i niezawodnego funkcjonowania infrastruktury technicznej z uwzględnieniem potrzeb społecznych oraz wymogów ochrony środowiska.

Osiągnięcie stałego, dobrego stanu środowiska jest niezbędnym warunkiem dla zapewnienia pomyślnego rozwoju gminy w długiej perspektywie. Warunki życia mieszkańców oraz warunki gospodarowania zależą w dużej mierze od stanu gospodarki komunalnej: infrastruktury technicznej, sieci drogowej, gospodarki mieszkaniowej.

Rozwój infrastruktury technicznej jest procesem ciągłym i jako taki podlega stałym modyfikacjom. Powstawanie i wdrażanie nowych technologii w celu sprostania coraz bardziej zastrzonym normom w dziedzinie ochrony środowiska, zaopatrzenia ludności w wodę, a także potrzeba racjonalnego gospodarowania nośnikami energii oraz poszukiwanie nowych rozwiązań stawia przed gminą kolejne wyzwania. Zaspokojenie wszystkich potrzeb mieszkańców w sposób ciągły i efektywny ekonomicznie wymaga realizacji wielu inwestycji, w tym przede wszystkim uporządkowania gospodarki wodnej, ściekowej, odpadami stałymi, energetyki oraz poprawy stanu nawierzchni dróg.

13. Zasady realizacji celów

Dla realizacji strategii i osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych niezbędne jest spełnienie następujących warunków:

- *Specyfiką gminy Drohiczyn jest jej położenie w obrębie Podlaskiego Przełomu Bugu. Zasady ochrony tych obszarów muszą być respektowane przy planowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczych a walory środowiska chronione i wykorzystywane w celach rozwoju gospodarczego gminy.*
- *Polityka władz samorządowych określona w strategii, zwłaszcza w zakresie priorytetów oraz dysponowania środkami publicznymi powinna być jawna i podana do publicznej wiadomości. Pozwoli to na zintegrowanie społeczności lokalnej wokół realizacji strategii.*
- *Strategia wyznacza cele i kierunki działań długookresowych. W interesie publicznym powinny być one jak najbardziej niezależne od kadencyjności Rady Gminy. Konieczna jest jednak ciągła weryfikacja strategii zarówno w zakresie celów, jak i kierunków działań:*
 - *na początku kadencji Rady Gminy,*
 - *corocznie przed podjęciem uchwał budżetowych na podstawie sprawozdania z realizacji strategii,*
 - *w przypadku istotnych zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy.*
- *W warunkach konkurencyjności rozwój gospodarczy gminy uzależniony będzie od uzyskania wysokiej jakości:*
 - *środowiska przyrodniczego, ład przestrzennego, walorów kulturowych,*
 - *wyposażenia w infrastrukturę techniczną,*
 - *pracy Urzędu Gminy*
 - *świadczonej usług i wytwarzanych produktów.*
- *Rozwój gospodarczy oparty będzie o zasadę komplementarności rozwijanych funkcji i zagospodarowania na obszarze gminy.*
- *Warunkiem realizacji strategii jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną.*
- *Władze samorządu będą współpracować na rzecz rozwoju gospodarczego z instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy i w jej otoczeniu, z podmiotami gospodarczymi i mieszkańcami.*

14. ZADANIA REALIZACYJNE

Podczas warsztatów przeprowadzonych w gminie Drohiczyn liderzy społeczności lokalnej wytypowali zadania realizacyjne, które ich zdaniem są niezbędne dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Tabela 8 Zadania realizacyjne.

Lp	ZADANIA REALIZACYJNE	Kolejność realizacji
1.	Aktywizacja społeczeństwa	I
2.	Nawierzchnia dróg i ulic	I
3.	Oczyszczalnia ścieków.	I
4.	Zaplecze dla turystyki i agroturystyki	I
5.	Zaplecze sportowe – sala gimnastyczna (dostępna dla młodzieży pozaszkolnej)	I
6.	Kanalizacja	II
7.	Połączenie promowe lub most	II
8.	Rozbudowa szkoły	II
9.	Zakład przetwórczy Tworzenie miejsc pracy Produkcja zdrowej żywności Drobna przedsiębiorczość	II
10.	Modernizacja oświetlenia	III
11.	Selektywna zbiórka odpadów	II-III
12.	Wykształcenie społeczeństwa	II-III
13.	Gazociąg	IV
14.	Kregielnia	IV
15.	Kryty basen	IV
16.	Obwodnica	IV
17.	Pola golfowe z kompleksem sportowym	IV
18.	Przejście graniczne	IV
19.	Sieć hotelowa	IV

Zadania strategiczne to przedsięwzięcia organizacyjne lub inwestycyjne, których wdrożenie do praktyki gospodarki lokalnej jest warunkiem realizacji celów rozwoju gminy.

Zadania stanowią podstawę piramidy w hierarchicznej strukturze celów i zadań strategicznych, ogniwem pośrednim są cele strategiczne, zaś wierzchołkiem jest misja rozwoju gminy. Każde z przewidzianych do realizacji zadań jest zatem bezpośrednio ukierunkowane na realizację celów strategicznych a pośrednio – misji.

Sporządzona diagnoza miasta i gminy oraz konsultacje z liderami lokalnymi umożliwiły identyfikację następujących zadań:

Lp	Cele	Zadania
1.	CEL I <i>Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich</i>	ZADANIE 1 <i>Rozwój obszarów typowo rolniczych</i>
		ZADANIE 2 <i>Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy</i>
		ZADANIE 3 <i>Rozwój skupu i przetwórstwa płodów rolnych</i>
	CEL II <i>Racjonalne wykorzystanie walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego dla rozwoju turystyki jako źródła dochodów mieszkańców oraz budżetu gminy</i>	ZADANIE 1 <i>Polityka inwestycyjna i organizacyjna zmierzająca do podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy</i>
		ZADANIE 2 <i>Udostępnienie dla inwestorów terenów dla rozwoju usług turystycznych</i>
		ZADANIE 3 <i>Rozwój współpracy podmiotów świadczących usługi turystyczne</i>
		ZADANIE 4 <i>Współpraca z innymi gminami położonymi w pasie nadbużańskim</i>
		ZADANIE 5 <i>Prowadzenie działań promocyjnych</i>
		ZADANIE 6 <i>Wytworzenie markowego produktu turystycznego</i>
	CEL III <i>Zaspokojenie potrzeb i aspiracji mieszkańców w zakresie infrastruktury społecznej i edukacji.</i>	ZADANIE 1 <i>Utrzymanie i modernizacja istniejących obiektów oświatowych i obiektów kultury</i>
		ZADANIE 2 <i>Lokalizacja i budowa gminnych terenów sportowo-rekreacyjnych</i>
		ZADANIE 3 <i>Identyfikacja potrzeb mieszkańców oraz lokalnego rynku w zakresie kształcenia</i>

<p>CEL IV <i>Zapewnienie sprawnego i niezawodnego funkcjonowania infrastruktury technicznej z uwzględnieniem potrzeb społecznych oraz wymogów ochrony środowiska.</i></p>	<p>ZADANIE 4 <i>Wspieranie inicjatyw w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej</i></p>
	<p>ZADANIE 5 <i>Poprawa stanu bezpieczeństwa w gminie</i></p>
	<p>ZADANIE 1 <i>Budowa oczyszczalni ścieków</i></p>
	<p>ZADANIE 2 <i>Budowa sieci kanalizacyjnej</i></p>
	<p>ZADANIE 4 <i>Inwestycje w zakresie gazyfikowania wsi</i></p>
	<p>ZADANIE 5 <i>Poprawa parametrów i stanu technicznego dróg na terenie gminy</i></p>
	<p>ZADANIE 6 <i>Uporządkowanie gospodarki odpadami stałymi</i></p>
	<p>ZADANIE 7 <i>Dokończenie wodociągowania obszaru miasta i gminy oraz modernizacja ujęcia wody.</i></p>
	<p>ZADANIE 8 <i>Propagowanie produkcji i wykorzystanie źródeł energii odnawialnej</i></p>

Niektóre z przedstawionych zadań są już zrealizowane lub są na etapie realizacji np. oczyszczalnia ścieków, hala sportowa, częściowo kanalizacja oraz rozbudowano Szkołę Podstawową w Miłkowicach Jankach. Pozostałe zadania oraz kolejność ich realizacji praktycznie się nie zmieniają. Jedynie obecnie doszła pilna potrzeba modernizacji ujęcia wody w Narojkach i **jest priorytetowym zadaniem przeznaczonym do realizacji w najbliższym czasie**, ponieważ rozwój sieci wodociągowej spowodował, iż przy obecnym stanie tego ujęcia występują okresowe niedobory wody, ponadto w wyniku modernizacji możliwe będzie ograniczenie kosztów produkcji wody, co korzystnie wpłynie na poprawę dochodowości mieszkańców.

Realizacja tych zadań w dużej mierze uzależniona jest od dostępności środków finansowych zawartych w budżecie Gminy oraz pozyskanie środków pozabudżetowych, głównie z funduszy strukturalnych. Brak środków pozabudżetowych nie wyeliminuje

podstawowych zadań realizacyjnych, lecz przesunie je w czasie, co w znacznym stopniu wydłuży okres podniesienia poziomu życia mieszkańców.

15. Wykaz zadań przewidzianych do realizacji

Gmina zgodnie z dokumentami tematycznymi programów operacyjnych UE musi zapewnić część środków potrzebnych na realizację inwestycji. Po ogólnym oszacowaniu kosztów poszczególnych projektów dokonano ich podziału na źródła finansowania zgodnie z posiadanymi na dzień dzisiejszy informacjami o ZPORR.

Poniżej przedstawione zostały tabele z poszczególnymi projektami i ich finansowaniem i umieszczeniem w czasie. Szczególna uwaga została zwrócona na inwestycje przewidziane na lata 2004 – 2006. W dalszej części opracowania przedstawiona zostanie także ich charakterystyka i szczegółowe informacje dotyczące wskaźników monitorowania.

Inwestycje przewidziane na kolejny okres programowania Unii Europejskiej, tj. lata 2007 – 2010, zostały przedstawione bardziej ogólnie. Związane jest to przede wszystkim z faktem, że na kolejny okres zostanie przygotowany nowy Plan Rozwoju Lokalnego. Uszczegółowieniu poddane będą wówczas harmonogram, finansowanie oraz szczegółowy opis projektów.

Tabela 9 Planowane inwestycje na lata 2004 - 2006

Planowane inwestycje	Rok 2004			Rok 2005			Rok 2006			2004 - 2006		
	w tysiącach złotych*											
	Razem	Środki własne ¹	ZPORR	Razem	Środki własne ¹	ZPORR	Razem	Środki własne ¹	ZPORR	Razem	Środki własne ¹	ZPORR
Przebudowa drogi gminnej 10954B od drogi krajowej 62 do wsi Chutkowice	79,94	79,94	0,00	373,76	93,44	280,32	373,76	93,44	280,32	747,52	186,88	560,64
Przebudowa drogi gminnej od drogi krajowej do wsi Tonkiele				222,15	55,54	166,61	0,00	0,00	0,00	222,15	55,54	166,61
Przebudowa drogi gminnej nr 109546B od drogi powiatowej do wsi Bujaki				470,48	117,62	352,86	470,48	117,62	352,86	940,96	235,24	705,72
Przebudowa drogi gminnej Narojki - Bryki				265,23	66,31	198,92	265,23	66,31	198,92	530,46	132,62	397,84
Przebudowa drogi gminnej do wsi Sady				0,00	0,00	0,00	379,49	94,88	284,61	379,49	94,88	284,61
Przebudowa drogi gminnej nr 109538B od drogi powiatowej 1709B do wsi Koczery				315,48	78,87	236,61	0,00	0,00	0,00	315,48	78,87	236,61
Modernizacja ujęcia wody w Narojkach	267,26	66,81	200,45	1173,33	293,33	880,00	0,00	0,00	0,00	1440,59	360,14	1080,45
Przebudowa drogi gminnej nr 109547B Arbasy Chechłowo	659,97	164,99	459,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	659,97	164,99	459,98
Przebudowa drogi gminnej nr 109547B Arbasy Chechłowo - Obniże	6,50	6,50	0,00	594,80	148,70	446,10	0,00	0,00	0,00	594,80	148,70	446,10
Budowa kanalizacji sanitarnej w Drohiczyń – etap II i III	0,00	0,00	0,00	409,00	102,25	306,75	1891,00	472,75	1418,25	2300,00	575,00	1735,00
Infrastruktura turystyczna	0,00	0,00	0,00	100,00	25,00	75,00	300,00	75,00	225,00	400,00	100,00	300,00
razem	1013,67	318,24	660,43	3924,23	981,06	2943,17	3679,96	920	2759,96	8531,42	2132,86	6373,56

Tabela 10 Planowane inwestycje na lata 2007 - 2010

Planowane inwestycje	Rok 2007			Rok 2008			Rok 2009			2010		
	w tysiącach złotych*											
	Razem	Środki własne ¹	ZPORR	Razem	Środki własne ¹	ZPORR	Razem	Środki własne ¹	ZPORR	Razem	Środki własne ¹	ZPORR
Poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych.	1600	400	1200	0	0	0	0	0	0	1600	400	1200
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.	0	0	0	1200	300	900	0	0	0	0	0	0
Modernizacja nabrzeża nad rzeką Bug.	0	0	0	1200	300	900	0	0	0	0	0	0
Modernizacja ulic na terenie Drohiczyzna.	1200	300	900	0	0	0	1200	300	900	0	0	0
Razem	2800	700	2100	2400	600	1800	1200	300	900	1600	400	1200

16. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego okresu programowania (2004 – 2006, 2007 – 2010) oraz na koniec okresu objętego niniejszym Planem. Kontrolą podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2006 przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników ogólnych:

- wzrost ilości terenów zurbanizowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- wzrost poziomu skanalizowania miasta,
- polepszenie stanu dróg gminnych,
- zwiększenie długości dróg o nawierzchni ulepszonej,
- poprawa dostępności i jakości obiektów oświatowo – kulturalnych,
- poprawa jakości wody pitnej poprzez modernizację stacji uzdatniania wody,
- liczba utworzonych nowych miejsc pracy,
- Poprawę dostępności do obiektów atrakcyjnych turystycznie

Ponadto na koniec okresu programowania 2007 – 2010 przewiduje się również:

- wzrost poziomu wyposażenia miasta w kanalizację deszczową poprzez jej modernizację
- wzrost przedsiębiorczości poprzez utworzenie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości,
- poprawę stanu środowiska przyrodniczego,
- podwyższenie ilości terenów wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- polepszenie stanu infrastruktury technicznej,
- poprawę estetyki wyglądu zewnętrznego miasta i gminy poprzez rewitalizację terenów zielonych,

Każde działanie będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania. W poniższej tabeli zestawiono proponowane rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru.

Wskaźniki	Jednostka miary	Sposób pomiaru
Wskaźniki produktu		
1. Długość dróg miejskich o zmodernizowanej powierzchni	km	Monitoring w miejscu realizacji projektów
2. Długość sieci wodociągowej – nowej i zmodernizowanej	mb	j.w.
3. Długość sieci kanalizacji deszczowej– nowej i zmodernizowanej	mb	j.w.
4. Długość sieci kanalizacji sanitarnej – nowej i zmodernizowanej	mb	j.w.
6. Powierzchnia terenów zurbanizowanych	m ²	j.w.
7. Powierzchnia zmodernizowanych budynków oświatowych	m ²	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
10. Ilość zmodernizowanych stacji uzdatniania wody pitnej	szt.	j.w.
12. Wzrost przepustowości stacji wodociągowej	m ³ /dobę	Statystyka gminna
Wskaźniki rezultatu		
1. Ilość nowopodłączonych gospodarstw domowych do wodociągu, sieci kanalizacyjnej i deszczowej	%	Statystyka gminna
2. Stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu, sieci kanalizacyjnej i deszczowej do wszystkich budynków	%	Statystyka gminna

7. Wskaźnik powierzchni dróg objęty modernizacją i ulepszeniem nawierzchni	%	Statystyka gminna i powiatowa
10. Poprawa jakości wody	ilość związków żelaza i manganu	Statystyka gminna
11. Wzrost możliwości przerobowych stacji uzdatniania wody	m ³	Statystyka gminna
13. Wskaźnik ilości ścieków dopływających do oczyszczalni w stosunku do jej przepustowości	%	Statystyka gminna
14. Zmniejszenie ilości odpadów na terenie miasta	%	Statystyka gminna

f) Wskaźniki oddziaływania

1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, deszczowej i gazowej	szt.	Statystyka gminna
2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (ilość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego)	%	Statystyka gminna
3. Wielkość migracji	szt.	Statystyka gminna, US w Białymstoku
4. Wzrost poziomu życia mieszkańców	%	Badania ankietowe
5. Zmniejszenie zachorowalności dzieci w placówkach kulturalno	%	Statystyka szkolna i gminna

oświatowych w wyniku poprawy warunków nauczania		
6. Zwiększenie aktywności pozalekcyjnej uczniów w postaci ilości kółek zainteresowań	%	Statystyka szkolna
7. Zwiększenie aktywności rekreacyjnej mieszkańców	%	Statystyka gminna
8. Wskaźnik poprawy jakości dróg w wyniku przeprowadzonej ich modernizacji i ulepszenia nawierzchni	%	Badanie ankietowe (kierowców zgłaszających się do Powiatowego Wydziału Komunikacji)
9. Spadek emisji niebezpiecznych związków - CO ₂ , SO ₂ , NO ₂	mg/m ³	Badania WIOŚ
10. Wzrost zdrowotności mieszkańców	%	Statystyka gminna
11. Polepszenie stanu środowiska naturalnego	%	Badania WIOŚ

17. System wdrażania i monitorowania Planu

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń Planu Rozwoju Lokalnego jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Poszczególne projekty wdrażane są w oparciu o harmonogram realizacji projektów zawarty we wcześniejszej części niniejszego dokumentu. Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego obejmuje następujące podokresy:

1. 2004 – grudzień 2006

2. Styczeń 2007 – grudzień 2010.

Zasady programowania, wdrażania i ewaluacji Planu Rozwoju Lokalnego obrazuje poniższy schemat.

18. Finansowanie

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, można stwierdzić, że na realizację przyjętych celów gmina jest w stanie zabezpieczyć 25% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Zakłada się, że niewykonanie wszystkich planowanych zadań w latach 2004-2006 powoduje przesunięcie ich realizacji na lata następne.

19. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego będzie pełnił specjalnie powołany zespół. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,

- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

20. Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Gminy

Urząd Miejski w Drohiczynie, jako instytucja wdrażająca Plan, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- bezpośrednia realizacja działań przewidzianych w Planie w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

21. Monitoring wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Monitorowania wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Planu i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Planu Rozwoju Lokalnego. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Burmistrz Drohiczyna,
- Skarbnik Gminy,
- Sekretarz Gminy,
- Członkowie Komisji Rozwoju Lokalnego Rady Miejskiej,
- przedstawiciel instytucji oświatowej,
- inspektor ds. planowania
- inspektor ds. ochrony środowiska

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na pół roku. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie Sekretariat Burmistrza Drohiczyna. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w formie standardowego raportu monitorującego (Załącznik 1). Obowiązkiem Sekretariatu

będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przysyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Planu Rozwoju Lokalnego w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Planu, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. w styczniu 2007 i w styczniu 2010 r.) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Planu Rozwoju Lokalnego. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Planu a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Burmistrza.

22. Sposoby oceny i komunikacji społecznej

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. W związku z tym powołana zostanie jednoosobowa komórka, której celem będzie określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Planu.

Pracownik komórki ewaluacyjnej do 31 stycznia każdego roku przygotowuje raport ewaluacyjny (wg formatu zamieszczonego w Załączniku 2), dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- skuteczności - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całego Planu) określone na etapie programowania zostały osiągnięte,
- efektywności - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Planu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- użyteczności - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Planie Rozwoju Lokalnego potrzeb i problemów.

W raporcie ewaluacyjnym zawarte będą także rekomendacje i proponowane zmiany w Planie Rozwoju Lokalnego. Raport ewaluacyjny będzie konsultowany i omawiany z zespołami zaangażowanymi w powstawanie i realizację Planu. Plan Rozwoju Lokalnego będzie aktualizowany uchwałą Rady Miejskiej na podstawie rekomendacji i propozycji zmian

zawartych w raporcie ewaluacyjnym. Szczegółowe zasady wprowadzania korekt i aktualizowania Planu powinna określać specjalna uchwała w sprawie Planu Rozwoju Lokalnego.

Władze samorządowe w trakcie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze gminy muszą się komunikować. Po pierwsze jest to otoczenie wewnętrzne, obejmujące pracowników urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą, ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne, lecz także technologię i zasoby organizacji. Jest również otoczenie zewnętrzne. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim ogół mieszkańców gminy, w którym jednak można wyróżnić szereg grup, organizacji, stowarzyszeń i instytucji czy przedsiębiorstw. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz Gminy Drohiczyn ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego - każdy mieszkaniec gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu Rozwoju Lokalnego w siedzibie sekretariatu Urzędu Miejskiego, wraz z wglądem w dokumentację (raporty monitoringowe, raporty ewaluacyjne),
- możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komitetu Monitorującego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),
- podjęcie współpracy z mediami lokalnym - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku,
- informacje z prac Komitetu Monitorującego zamieszczane na stronie WWW.

Instytucja Zarządzająca zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Informowanie i promocja odbywać się będzie poprzez organizowanie szkoleń i

konferencji na temat możliwości pozyskania środków unijnych. W prasie lokalnej i regionalnej, w telewizji i radiu regionalnym oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Planu. Sprawy związane ze środkami informacyjnymi i promocyjnymi stosowanymi przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1159/2000.

23. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1.

Raport monitoringowy z realizacji projektu

1. Tytuł projektu

2. Kolejny numer raportu monitoringowego i okres objęty raportem

3. Dane teleadresowe osoby przygotowującej

4. Opis działań zrealizowanych w okresie objętym raportem monitoringowym

5. Harmonogram realizacji projektu

a) planowany

Etapy realizacji projektu	Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV

b) rzeczywisty

Etapy realizacji projektu	Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV

6. Działania jakie zostaną zrealizowane w najbliższym czasie

.....

.....

7. Informacje o problemach związanych z realizacją projektu

.....

.....

8. Finansowa realizacja projektu

Etapy realizacji projektu	Źródło 1		Źródło 2		Źródło 3		Razem	
	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki
RAZEM								

Załącznik nr 2.

Raport ewaluacyjny realizacji projektu

1. Tytuł projektu

.....

2. Kolejny numer raportu i okres objęty raportem ewaluacyjnym

.....

3. Podstawa sporządzenia raportu ewaluacyjnego (nr raportu monitoringowego z realizacji projektu)

.....

.....

4. Dane teleadresowe osoby przygotowującej

.....

.....

5. Skuteczność realizacji projektu

Cele:

a) zakładane

.....

.....

.....

.....

b) osiągnięte

.....

.....

.....

.....

6. Efektywność realizacji projektu

Procentowy wskaźnik rzeczywiście zaangażowanych środków finansowych na realizację projektu w stosunku do zakładanych wydatków w okresie raportowania

.....

7. Użyteczność realizacji projektu

Porównanie efektów przeprowadzenia inwestycji (mierzalnych wskaźników) w stosunku do wartości zakładanych w projekcie.

8. Zalecane zmiany w przebiegu realizacji projektu

9. Uwagi